N°. 11. Donderdag 25 Mei 1905. 5de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging OOST EN WEST.

Abonnementsprijs per jaar.

Bij aan huis of franco per post binnenland *bij vooruitbetaling* . f 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenl. » 2.50
Afzonderlijke nummers. . . . » 0.05

Prijs der advertentiën.

Per regel . . . . f 0.10
Bij plaatsing van 300 regels . - 0.09
» » » 1000 » . - 0.08
» » » 3000 » . - 0.07

Mededeelingen of **Ingezonden Stukken** moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan den *Voorzitter*, G. E. V. L. VAN ZUYLEN, **7a Heerengracht** of aan den *Secretaris*, H. L. VORSTENBOS, **42 Witte de Withstraat**, beiden Den Haag.

Voor de **Administratie**, ook wat betreft **Abonnement** en **Verandering van woonplaats**, wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, **212 Riouwstraat.** voor **Advertentiën** tot de Uitgevers-Maatschappij „HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG" ***NIEUWE MOLSTRAAT 20,*** beiden Den Haag.

Dit nummer bestaat uit Twee Bladen.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5.— 's jaars, (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in éens schenken van f 100, zijn donateur(trice).

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen.

Boeatan.

I. Jaarlijksche Algemeene Vergadering van Aandeelhouders, op **Maandag 29 Mei 1905,** des middags te **2 uren** in het Gebouw der Vereeniging *»Oost en West«*, **Laan van Meerdervoort 195.**

II. Op de Tentoonstelling van Kunstnaaldwerk te Zutphen, behaalden wij eene onderscheiding voor het ingezonden kantwerk (fil-tiré) van Palembang en Billiton.

Het Internationaal Koloniaal Instituut.

Evenals het vorige jaar zullen wij ook nu aan onze lezers meedeelen, wat in de jaarvergadering van het „Institut Colonial International" werd verhandeld. Zij werd in het laatst van April te Rome gehouden en was, waarschijnlijk omdat die plaats van samenkomst zoo ver buiten het centrum van Europa ligt, slecht bezocht. In *Het Vaderland* van 1 tot en met 10 Mei j.l. werd in een zestal artikelen, naar wij vermoeden door een der ter vergadering aanwezigen, een kort verslag gegeven van 't verhandelde; daaruit putten wij de gegevens.

Al dadelijk moeten wij tot ons leedwezen zeggen, dat de verrichte arbeid uit een practisch oogpunt bekeken, ons niet erg meevalt. Wij bedoelen daarmee niet, dat het wetenschappelijke werk door de leden van het Instituut geleverd, op zich zelf geen groote waarde heeft, maar de sociale stuwkracht, niet alleen in ons land, maar ook in de meeste andere, zoo hoog noodig om het nog altijd meer of min bestaande doode punt der koloniale exploitatie te overwinnen, ontbreekt hun genoeg ten eenenmale.

Gevaar zou hierin niet gelegen zijn (want ook abstracte studiën van vergelijkende wetgeving zijn zeer te waardeeren), als de indruk niet bij velen bestond, dat het sturen van den internationalen kolonialen vooruitgang met gerustheid geheel aan het Instituut kan worden overgelaten! Bij ons staat de meening vast, dat het ad calendas graecas, uitstellen van het tweede congres van Koloniale Sociologie van bovenbedoelden indruk een gevolg is geweest en wij betreuren dit ten zeerste, omdat het in 1900 gehouden eerste congres, door de toen uitgesproken wenschen, al dadelijk krachtig ingreep, waar het maatschappelijke misstanden op koloniaal gebied ontmoette en zeer zeker in Frankrijk, wellicht ook in andere landen, verbetering dier toestanden heeft ten gevolge gehad.

Dat het Internationaal Koloniaal Instituut de vereischte stuwkracht mist, ligt in den aard zijner samenstelling. Met eene zekere zelfvoldoening schrijft de occasioneele correspondent van *Het Vaderland*, waar hij van de samenkomst te Rome spreekt en nadat hij de aanwezige leden heeft opgenoemd:

«Zooals men ziet, het is slechts een kleine kring, die te Wiesbaden in 1904 en te Londen in 1903 talrijker was. 't Verschil is echter niet zoo heel groot; *er zijn slechts enkele leden in elk land.* Het Instituut wil geen inrichting zijn met zeer veel leden».

Wij kennen van dien gesloten kring de statuten niet, weten dus ook niet, hoe de uitverkorenen, worden gevonden en aan welke eischen zij moeten voldoen, maar de herinnering, die in 1900 van de Internationale Koloniale Congressen te Parijs bij ons achterbleef is, dat in Frankrijk b.v., ook mannen van groote beteekenis op koloniaal gebied, niet tot het Instituut behoorden. Dit zich bewegen in een engen, meer intiemen kring is, gelet op den werkkring van de Vereeniging, volstrekt geen euvel, maar het spreekt van zelf, dat de besloten jaarvergaderingen, de kracht moeten missen, die van een Congres uitgaat, dat de te behandelen vragen geruimen tijd vooruit publiek maakt en aan iedereen, die zich daartoe bekwaam acht, of zich geroepen gevoelt, de te behandelen onderwerpen te bestudeeren, de vrijheid schenkt om zijne meening te komen meedeelen en verdedigen.

In ons eigen land is toch immers ook de behandeling der koloniale quaestiën belangrijk vooruitgegaan, sedert dit in den regel plaats heeft in openbare vergaderingen en nu zelfs het vroeger veel op een gesloten kring gelijkende Indisch-Genootschap, bij de behandeling der koloniale onderwerpen, de deuren wijd openzet voor geïntroduceerden.

Wij hebben deze beschouwingen doen voorafgaan, omdat ze ons nuttig voorkwamen tot goed begrip van hetgeen wij verder omtrent de Instituutszitting te Rome zullen doen volgen. Eene prachtige zaal van een prachtig paleis was daarvoor aangewezen. De eerste zitting op 25 April werd «statiglijk geopend door Zijne Excellentie *Guido Fusinato*», die, na de aanwezigen in Italië en Rome te hebben verwelkomd, er den nadruk op legde, *dat elke koloniale politiek als hoofddoel moet hebben: het welzijn der inlanders.* De berichtgever van het Vaderland noemt dit «gevleugelde woorden,» die met een daverend applaus werden begroet. Wij kunnen dit applaus begrijpen, als eene beleefde instemming met eene in den laatsten tijd uit alle hoeken verkondigde stelling, die door de meesten der aanwezigen zeker wel van huis was meegebracht. Wordt niet degeen, die nu nog *in 't publiek durft te beweren*, dat koloniën er de eerste plaats zijn om het moederland te bevoordeelen, met den vinger aangewezen. Toen dan ook de Fransche advocaat, *de Valroger*, in 't Instituut bij de behandeling der mijnwetgeving, lompweg, maar oprecht uit 't oude vaatje tappende, *aan de inlanders alle voorrechten uit de mijnwetgeving in beginselde wilde weigeren*, brak er een storm van verontwaardiging tegen hem los.

Ook de Duitsche heer *von der Heijdt* wilde van het *in beginsel* uitsluiten van inlanders niets weten, doch vond uit, dat men in dit geval moest zeggen: »De exploitatie met primitieve middelen «moet wijken voor de exploitatie met nieuwere «middelen, zoo noodig door onteigening», waaruit de voorzitter der vergadering, de Italiaansche advocaat *Franchetti*, de zeer juiste conclusie trok, dat de Valroger en v. d. Heijdt niet zoo erg ver van elkander afstonden en, omdat ook hij zelf het niet goed vond om zoo maar zonder omwegen te zeggen, dat men den inlander wilde berooven van de kans om voordeel te trekken van de rijkdommen van zijn eigen land, gaf hij in overweging de uitsluitingsparagraaf te doen luiden: «Elke «mijnconcessie moet worden onderworpen aan «voorwaarden voor methodische, rationeele en «productieve exploitatie».

Er was warmte in de vergadering gekomen. *Mr. van Deventer* en Prof. *Köbner* hadden den inleider ernstig bestreden; de Belgische Professor *Cattier* (secretaris-generaal van het verongelukt koloniaal congres te Luik) had juridisch aangetoond, dat het op zij zetten der inlanders in strijd zou zijn met elk begrip van *droit commun* en de Engelschman *Sir Hubert Jerningham*, oud-gouverneur van Mauritius en Trinidad, verzekerde aan den laag op den inlander neerzienden Franschen ontwerper der uitsluitinnsbepaling, dat hij inlanders had gekend, die even beschaafd en even ontwikkeld zijn als Europeesche kolonisten of kapitalisten.

De voorzitter dacht nu, dat men in zulk eene samenkomst eene zoo ingrijpende beginselquaestie niet onbeslist mocht laten en hij wilde de gewraakte paragraaf of de daarop voorgestelde amendementen in stemming brengen, toen een der oudere leden van het Instituut dien al te radicalen weg afsneed en er op wees, hoe men zondigen zou tegen letter en geest der statuten, door het Instituut te doen verklaren, hoe over belangrijke koloniale vraagstukken de meening der meerderheid was!

Tot veel opmerkingen gaven voor het overige de 15 paragrafen der ontwerp-mijnwetgeving de Valroger geen aanleiding, zij vormen trouwens een goed geheel van commercieele exploitatie. Eene tweede misvatting achten wij echter den aanvang van § 3 luidende: «Het is hoogst noodzakelijk, dat koloniën eene mijnwetgeving bezitten, verschillend van die in 't moederland!»

Het heeft ons verwonderd, dat professor Cattier geen aanleiding vond om ook hier op eene afwijking van het «droit commun» te wijzen. De heeren v. d. Heydt en Franchetti zouden dan als bevredigende formule gevonden hebben, dat «in ieder land de mijnwetgeving «gegrond moet «worden op den graad van beschaving en ont«wikkeling zijner bewoners, en verband houden «met de erkende rechtsbegrippen.»

De Valroger en zijn uitbundigheid waren oorzaak, dat wij, zonder het te willen, met punt 2 van de agenda der vergadering te Rome zijn begonnen, terwijl toch het eerste punt: «de irrigatie,» ons zoo na aan 't harte ligt en een landgenoot, de ingenieur *R. A. van Sandick*, als opvolger van wijlen zijn collega *T. W. Post* er de hoofdrol in vervulde. Reeds in de eerste zitting was aan de nagedachtenis van den ijverigen en bekwamen Post eene welverdiende hulde gebracht, en in de tweede werd aan den heer *V. S.* het algemeenrapporteurschap over het irrigatievraagstuk opgedragen.

De besprekingen liepen hier in hoofdzaak over vergelijkende wetgeving en de voorliefde voor 't wetten maken ging zelfs zoover, dat punt 5 der beginselen voor irrigatieregeling luidde als volgt: «Wanneer men kan voorzien, dat in eene «kolonie of in een nieuw land, de landbouw zal «worden [illegible] «is het noodzakelijk, om die ontwikkeling niet «af te wachten, doch men moet reeds van te «voren wetten maken op irrigatie.»

Wij zullen het theoretische nut dier stelling niet bestrijden, maar hopen toch, dat men, waar het thans Java en later de Buitenbezittingen geldt, ze niet zóó zal toepassen, dat de aanleg der werken wordt uitgesteld, omdat de wetten nog niet klaar zijn.

Eene zeer practische vraag op irrigatiegebied, te Rome besproken, is die, of bij den eersten aanleg van irrigatiën, het eene fout is om met tijdelijke werken te beginnen en deze later, wanneer de productiviteit bewezen is, door permanente te vervangen Met het Westen van de Vereenigde Staten van N.-Amerika tot voorbeeld, had van Sandick aangetoond, dat dit stelsel schadelijk en kostbaar is De Duitsche graaf Hutten Czapski was echter van meening, dat tijdelijke werken van aarde, natuurlijken steen en hout in eene nieuwe landstreek, waar 't kapitaal schaarsch was, zeer zeker de voorkeur verdienden, Franchetti sloot zich daarbij aan en beweerde, dat men zelfs in het niet nieuwe Italië eene groote fout had begaan door in plaats van tijdelijken goedkoope irrigatiewerken te bouwen, voor de bevloeiing in permanente werken een groot kapitaal vast te leggen, dat niet rendeert.

FEUILLETON.

De Hechtste Band.

Naar den Engelsch-Indischen roman van ALICE PERRIN,
door N. v. Z.

HOOFDSTUK XXI.

Op een warmen zomer namiddag, bijna drie jaar later, opende Robert Jardine de deur der groote zitkamer van »Farm Park« en keek zoekend rond. De inrichting van het vertrek had belangrijke verbeteringen ondergaan; smaakvol paneelwerk was in de plaats gekomen van het oude goudbloemige behangselpapier; gemakkelijke ruststoelen en leunstoelen vulden het oude ameublement aan, door schermen en groepjes palmen werden gezellige hoekjes afgeschoten, boeken en bloemen zag men overal in het rond; een prachtige, nieuwe vleugel stond er open beladen met muziekboeken. Blijkbaar had hier nog pas iemand gezeten, want een tijdschrift lag opengeslagen op de sofa en een der zijden kussens was op den grond gegleden. Bob raapte dit op en schelde.

»Waar is Mevrouw?« vroeg hij, toen Trotter, de oude knecht, daarop verscheen.

»In den tuin, Sir Robert. Ik heb juist een paar minuten geleden het theegoed en de brieven, die met de post gekomen zijn, bij Mevrouw onder den kastanjeboom gebracht.«

Bob stapte door de openslaande glazen deur den tuin in en liep over het groote grasperk, waarop het huis lange schaduwen wierp; heerlijke bloemengeur van heliotrope, reseda en petunia vervulde de lucht; hij voelde zich recht behaaglijk in zijn luchtig flanellen pak, met den breeden strooien hoed losjes op het hoofd, en er kwam een uitdrukking van innige gelukzaligheid op zijn gebruind gelaat, toen hij zijn vrouwtje onder den grooten boom zag zitten. Zij was bezig een brief te lezen, terwijl naast haar op de theetafel het water lustig in den ketel kookte, naast de glinsterende kopjes en schoteltjes en de borden vol lekkernijen.

»Van wien is die brief, Selma?« vroeg hij, toen hij haar zachtjes van achteren genaderd was.

»O Bob, wat doe je mij schrikken!« Zij stak hem over haar schouder heen de hand toe; hij bracht die even aan zijn lippen en vleide zich daarop in een gemakkelijke stoel neder.

»Toe, geef mij een kopje thee! Ik heb al het hooi zien op laden en een verbazenden dorst gekregen. Als ik dan eet en drink, kun je mij die brieven voorlezen, want je schijnt zelve niets te geven om voedsel en lafenis!«

»Het is de indische mail«. Zij liet de dichtbeschreven velletjes op haar schoot liggen, terwijl zij de thee inschonk. »De Everards hebben een jachtpartij in de bergen gehouden en je zult blij zijn te hooren, dat de honden zich flink gehouden hebben. Taute zendt je zes paar sokken, die zij zelf gebreid heeft. En ik heb ook een langen brief van mevrouw Watson.«

»Zoo? En wat schrijft zij?«

»Zooals gewoonlijk somt zij regelmatig in een lange lijst op, hoe zij het geld benutte, dat ik haar laatst toezond. Het is toch erg lief van haar, dat zij, bij al haar eigen drukke bezigheden, ook nog mijne zaakjes wil beredderen! Het goede mensch schrijft dezen keer niet erg opgewekt; zij vreest, dat haar man 't niet lang meer zal kunnen volhouden, hij heeft zich dit jaar al twee keer overwerkt en het zendingsbestuur raadt hem dan ook aan, maar zijn pensioen te nemen.«

»Luister eens«, zei Bob, »zou je denken, dat hij lust zou hebben om zich in Klein Alconcourt te vestigen? Dat is een predikantsplaats, die ik te vergeven heb en gisteren hoorde ik, dat de tegenwoordige geestelijke zijn ontslag wil nemen.«

»O, Bob, dat zou juist iets voor hen zijn, als Watson er ten minste toe te bewegen is, naar Engeland terug te gaan. In ieder geval kan men hem eerst trachten te overtuigen, dat een tijdelijke verandering voor zijn gezondheid heilzaam zou zijn en hem dan later overhalen tot blijven. Ik zal er de volgende mail dadelijk over schrijven. Wat zal die beste mevrouw Watson in de zevende hemel zijn; zij verlangt niets liever dan rust voor den Padre en een tehuis, waar haar zoons en dochters om beurten bij haar kunnen komen logeeren.

»En wat vertelt zij nog meer? Hoe is 't toch mogelijk zulke ellen-lange brieven te schrijven!«

»Het is voornamelijk een relaas hoe zij het laatst toegezonden geld ten bate der arme Europeesche families te Pragpoer besteed heeft. Als zij hierheen komt, hoop ik, dat zij iemand anders kan vinden, die dit met oordeel zal voortzetten, ofschoon niemand het zoo verstandig weet te doen als zij. Zij schrijft, dat de Gorings met verlof gaan en onmiddellijk willen vertrekken, niettegenstaande het ongunstige jaargetijde om te reizen; niets kan hun schelen, als ze maar weg kunnen. Verder zal ik 't je voorlezen: De Christians zijn in groote opgewondenheid over de verloving van Ulick Jahans met het oudste meisje Lightowler; mevrouw Christian kan het eigenlijk niet met zichzelve eens worden, of zij dit prettig dan wel vervelend vindt; den eenen dag doet zij alsof mevrouw Lightowler haar dierbaarste vriendin is, maar op een anderen keer noemt zij de vrouw van den stationchef »haar vijandin«. Hoe 't ook zij, het jonge paar denkt zich in een eigen huisje achter het vendu-lokaal te gaan vestigen; laat ons hopen, dat de familieleden hun geluk niet in den weg zullen zitten. Violet is nog op de kostschool; U hebt dat goede kind een heerlijk leven bezorgd door hare opvoeding te bekostigen! Zij groeit allerliefst op en toen zij met de kerstvacantie thuis was, vertelde zij mij in vertrouwen, dat 't haar grootste genot zou zijn om zich aan de zending te wijden, zoodra zij daartoe den leeftijd heeft. Ik hoop, dat zij dit plan ten uitvoer zal kunnen brengen, in plaats van op zeer jeugdigen leeftijd met een rasgenoot te trouwen, zooals hier algemeen de gewoonte schijnt te zijn onder de Indo-Europeanen. Cyril is nu ook met zijn ooms in de vendu-zaak en gedraagt zich, volgens zijn moeder, grooteheer-achtiger dan ooit. Ik zie hem soms 's avonds in het bamboe-karretje met de bonte pony voorbij rijden naar de muziek, met een erg opgedirkt meisje van een jaar of vijftien naast zich. Irene's jongste kind is een dochtertje, de tweelingen kunnen al loopen, doch die geheele familie blijft maar bij de Christians wonen; dat huis ziet er vreeselijk uit. Una wordt zóó dik, dat zij bijna niet meer gaan kan en Alexander is nog altijd gevangenis-apotheker, hetgeen hij, denk ik, zijn levenlang wel blijven zal. Soms maakt hij nog toespelingen, alsof hij het opstootje tijdens de godsdienstige feestelijkheden zou hebben kunnen voorkomen, als hij gewild had; maar wij weten allen, hoe akelig onbetrouwbaar de man is, dus willen wij maar hopen, dat hij in dit geval liegt. Wij hebben erg warm weer gehad, zoodat er afschuwelijk veel ziekten heerschen; de inboorlingen zijn dat noodlottige jaar van voedingsschaarschte door gebrek aan regen nog lang niet te boven. Ik geloof niet, dat ik 't ooit zoo warm heb gehad als in dit seizoen; nu de regens beginnen te vallen, wordt 't gelukkig wat beter, maar de muskietenplaag is vreeselijk, wij zijn aan alle kanten gebeten . . . . . .

„O, schei uit," riep Bob, „ik krijg al een aanval van koorts, alleen van 't te hooren. Indië is een vervloekt land — behalve wat de jacht betreft, natuurlijk." Hij stond op, rekte zich eens uit en geeuwde. „Ik ga een koud bad nemen. Tante Carrie en je vader komen immers bij ons eten?"

»Ja, zij hebben gezegd, dat zij wat vroeg zouden komen, omdat vader je wilde spreken over die arbeiderswoningen en over iets betreffende den schoolmeester; maak dus,

Naar onze meening moet men vooral hier geen algemeen *beginsel* prediken. Bij ieder irrigatiewerk of irrigatiestelsel moet afzonderlijk worden gewikt en gewogen, of men met de voorhanden middelen goedkoop moet bouwen, daarbij rekenende op zwaar onderhoud en korteren duur, dan wel, of men dadelijk meer tijd en geld moet besteden om permanente werken aan te leggen.

Emigratie was 't derde punt, dat behandeld werd. Het was de Italiaansche staatsraad Bodio, die, met de inleiding belast, er op wees, dat de Engelsche emigratie-wetten de oudste zijn en tot voorbeeld hebben gediend aan die der andere landen. Hij gaf daarna eene beschrijving van den aard en de werking der Italiaansche emigratiewetten, die eene bonus opleveren, waarvan men in Erythrea landbouwondernemingen wil tot stand brengen.

Ook wees hij op de bestaande immigratiewetten en haalde als voorbeelden aan die van Argentinië er op ingericht om immigranten te lokken van de Vereenigde Staten van N. Amerika en van Australië, met de strekking om ongewenschte elementen als immigranten te weren.

Voortgezette studiën, om daardoor te komen tot internationale overeenstemming, tot eene sociale solidariteit, lagen z. i. ook hier op den weg van het Instituut.

De discussie was hoofdzakelijk eene instemming en leverde weinig belangrijks.

Koloniaal onderwijs was het laatste punt, dat in behandeling kwam. Gelet op de «gevleugelde woorden» bij de inauguratie, hoopten wij, toen wij de cursief gedrukte woorden zagen, eenige warme pleidooien te lezen voor het ontwikkelen en opleiden der inlandsche bevolking van de overheerschte streken, opdat de Valroger en zijne medestanders den inlander niet meer zouden behoeven uit te sluiten ... van wat ook. Wij bebemerkten echter al spoedig, dat het niet gold het onderwijs aan den inlander der overheerschte gewesten, doch de voorbereiding der jongelieden, die men als bestuurders en leiders van den inlander naar de koloniën wil zenden. En al is nu dit laatste, naar onze, op langdurige en veelzijdige ondervinding gegronde meening, niet van zooveel gewicht als daaraan, vooral in de laatste tijden, gehecht wordt, zoo willen wij toch gaarne toegeven, dat het verkrijgen der zekerheid, dat de ambtenaren staan op een hoog peil van zedelijke en wetenschappelijke ontwikkeling voor iederen staat, die er koloniën of buitenlandsche bezittingen op na houdt, eene goede maatregel is.

Het bleek dan ook uit hetgeen door de sprekers van verschillende landen in het Instituut werd meegedeeld, dat dit overal wordt beseft, hoewel de opvatting der eischen niet overal dezelfde is.

Vergelijking der stelsels had niet plaats, doch het onderwerp bleef aan de orde voor een volgende zitting, die in Augustus 1906 te Brussel zal plaats hebben.

In die zitting zal dan ook worden behandeld, de «beste wijze van wetten maken in de Koloniën». De ook in Nederland zeer bekende heer [illegible] International, is tot rapporteur benoemd.

Wij zijn het volkomen met den verslaggever van *Het Vaderland* eens, dat het Internationale Koloniale Instituut een zeer goed werk doet door zijn vergelijkende studiën van koloniale wetgeving en vinden het alleen jammer, dat door den aard der publicatie van die studiën, het resultaat daarvan slechts voor weinigen nuttig is.

Op grond derzelfde overweging, dat vergelijkende studie ook op koloniaal gebied eene goede leerwijze is, vindt men iedere week in 't Koloniaal Weekblad eene rubriek, gewijd aan hetgeen in «vreemde koloniën» gebeurt.

Week-Overzicht.

In de afgeloopen week werd, even vóór de sluiting der zitting van de Tweede Kamer, nog de aanleg van den Saramacca-polder en de verhooging der begrooting voor 1904 met 't tegenvallertje bij den aanleg van het Tout lui faut kanaal goedgekeurd.

De conclusie betreffende het adres van den gewezen regent van Madioen en het daaraan vastgeknoopte standje aan het adres van den resident van dat gewest, wegens aan adressant opgelegde beperking, werden door de Kamer aanvaard, nadat ook door den minister was toegegeven, na voorhouden van het betrekkelijk schrijven door den heer van Limburg Stirum, dat de resident buiten zijn boekje was gegaan.

De campagne voor de Kamerverkiezingen is nu in vollen gang. Laten we nu eens nagaan, waar al zoo koloniale candidaten in aanmerking komen voor een zetel in ons Lagerhuis. Het *Handelsbl.* geeft ons daartoe in zijn wekelijksch overzicht van den stand van zaken een middeltje aan de hand, dat we gaarne en dankbaar aanvaarden. In Amsterdam II is de heer C. Lely candidaat der liberalen, in Amsterdam IV de heer J. W. IJzerman en in Amsterdam IX Mr. C. Th. van Deventer; Enschede heeft wat de sociaal-democratische partij betreft, weer voor den heer H. van Kol geopteerd; de liberalen van 's Gravenhage III, nog al verdeeld, hebben ten deele zich voor Dr. E. B. Kielstra verklaard; in Harlingen, is de liberale kapitein L. W. J. K. Thomsom, die ettelijke jaren in O.-Indië doorbracht definitief gecandideerd; in Rotterdam I werd Mr. D. Fock weer door de liberalen voor den, door hem ingenomen zetel candidaat gesteld; christelijk-historisch Schiedam wenscht zijn koffie-specialiteit Mr. O. J. H. graaf van Limburg Stirum weer zijn zetel te doen innemen; de heer B. R. F. van Vlijmen, die gedurende korten tijd in Indië was, en de redacteur van de Javapost, de heer W. H. Bogaardt, zijn katholieke candidaten resp. voor Vechel, en Zevenbergen. Aldus in het geheel 11 districten, waarin de *mogelijkheid* bestaat, dat er een lid voor de Kamer zal worden gekozen, die van koloniale zaken meer afweet dan de Durchschnitt-Hollander door eigen aanschouwing, of belangstelling. Het is niet veel! *Infra dignitatum* voor 'n koloniale mogendheid bij uitstek, als de onze, terwijl daarbij nog komt, dat de zekerheid der verkiezing van de genoemden nog geenszins vaststaat, waar zooals b. v. in 's-Gravenhage III 't geval is, bij de verdeeldheid tusschen oud-liberalen en tijdelijke liberale unionisten, de mogelijkheid niet is uitgesloten, dat noch de oud-minister van marine, Janssen, noch de heer Kielstra het halen, het al of niet steunen der verkiezing van dezen laatste, gaf Woensdag avond in de Vereeniging Moederland en Koloniën aanleiding tot een warm debat, dat eindigde met het besluit, dat de Vereeniging hare sympathie voor de verkiezing van Dr. Kielstra zou te kennen geven.

De ochtendbladen van den 19en dezer bevatten 't volgende bericht:

„Een nota van Havas deelt mede, dat de commissie, die onder leiding van Hubert, afgevaardigde voor de Ardennen, naar 's-Gravenhage is geweest, thans te Parijs is teruggekeerd en een volkomen succes heeft verkregen op het ontwerp eener overeenkomst, vastgesteld bij gemeen overleg tusschen de afgevaardigden van de fransche en nederlandsche regeeringen. De grens tusschen Hollandsch- en Fransch Guyana is thans definitief geregeld, evenals het souvereiniteitsrecht op de wateren en eilanden van de Marowijne. De regeling van het goudzoeken in de grensrivier is te danken aan een scherpzinnige en in het internationaal recht geheel nieuwe oplossing. Deze oplossing een gevolg van het initiatief van de fransche afgevaardigden, verdeelt de rivier in stroomgebieden, die beurtelings aan ieder der regeeringen zijn toegewezen. Alle moeilijkheden zijn thans uit den weg geruimd. Frankrijk verkrijgt een gedeelte van het betwiste gebied tusschen de Itany en de Marowijne ter grootte van ongeveer 250,000 H.A. en verkrijgt ook de Hova-eilanden en de belangrijkste eilanden in den benedenloop der Marowijne."

De *Dépêche Coloniale* teekende, naar aanleiding van deze uitkomst in haar nummer van den 20en dezer het volgendde aan:

„Een jaarlijksche uitvoer van bijna 2 millioen franken inlandsch goud houdt op, ons te ontsnappen, en de goudrijke zandbanken in den grooten stroom der Guyana's, tot nu toe onontgonnen, zullen in exploitatie kunnen worden gebracht."

... op zoo groote schaal worden gedreven, anders lijkt ons de uitspraak van het fransche koloniale blad vrij zonderling toe, daar het toch niet meenen kan, dat zoowat de heele goud-productie van Suriname uit het nu aan Frankrijk toegewezen gebied afkomstig zou wezen.

In elk geval mag worden aangenomen dat onze gedelegeerden zich heel royaal hebben betoond, en de zaak coulant hebben afgedaan. 't Is te hopen dat we voor dezen afstand een betere bescherming tegen de slechte elementen uit de fransche kolonie hebben bedongen, die het der overheid in het eigen land somwijlen al te bont maken.

In de bladen van den 17en dezer troffen we het volgende bericht aan:

De stoomschepen der in het aanstaande najaar aanvangende vrachtvaart van de *Norddeutsche Lloyd* tusschen Bremen en Australië zullen, zoowel op de heen- als op de terugreis, de voornaamste havens van Java aandoen. Daardoor zal een directe verbinding zonder overlading zijn verkregen tusschen Duitsche havens en Java, een verbinding die tot nu toe ontbrak.

De „Norddeutsche Lloyd" blijkt zich toch in onzen indischen archipel schadeloos te willen stellen, nadat zij voor de vaart in de kolonie het veld heeft ingeruimd voor de Paketvaartmaatschappij door het prijsgeven van de Makassar-, Borneo- en Deli-Straitslijnen.

Men schijnt in Indië de vrees voor schending der neutraliteit in dezen oorlog te hebben laten varen.

Er wordt toch bericht dat drie pantserdekschepen van het auxiliair-eskader gereed gemaakt worden voor de terugreis naar Nederland.

Het kan dan ook aangenomen worden dat nu het Oostzee-kader naar de Noord is weggestoomd, een beslissing niet lang kan uitblijven en hoe deze ook moge uitvallen, voor het optreden van de schepen der oorlogvoerende partijen zoover zuidelijk, dat ze in onze indische wateren terecht komen, niet meer behoeft te worden geducht.

Aan het jaarverslag van het Algemeen Nederlandsch Verbond ontleenen wij dat dit in de koloniën 1305 leden telt, en wel 928 in Nederlandsch-Oost-Indië, 223 in Suriname en 154 op de Nederlandsche Antillen.

Uit de pers. Gemeenteraden in Indië. *Nieuwe Cour.* van 19 dezer. Suikercongres te Soerabaja. Id. van 17 dezer. Indische officieren. *Alg. Hbl.* van 19 dezer. Welvaart der Javanen id. van 18 dezer. Het Koloniaal werfdepot id. van 22 dezer. Een slechte korpsgeest id. van id. Timor-tractaat *Vaderland* van 18 dezer. Verloven van surinaamsche ambtenaren id. van id.

In haar nummer van den 19den dezer wijst de *Nieuwe*, naar aanleiding van de zittingen der gemeenteraden van Batavia en Buitenzorg van den 17en April ll. er op, hoe met name te Buitenzorg de inlandsche en het chineesche lid blijk gaven niet voornemens te zijn, voor spek en boonen meê te doen, terwijl het eerste besluit van den Raad nog wel op voorstel van den assistent-resident-voorzitter vierkant tegen een door den gouverneur-generaal genomen beslissing inging.

Naar aanleiding hiervan zij 't ons vergund te wijzen op 'n vermakelijk stukje in de *Ostasiatische Lloyd*, wier padangsche en bataviasche correspondenten er op uit zijn, om er maar op los te liegen, om onze kolonie zoo zwart mogelijk af te schilderen. Zoo spreekt de bataviasche correspondent van dat weekblad, die zeker niet weet hoe in de eigen duitsche koloniën het assessorisme hoogtij viert, van de instelling der nieuwe gemeentraden alsnu eene nieuwe proeve eener ambtenaars-regeering, omdat er meer ambtenaren dan particulieren in werden benoemd. Heeft dat heerschap wel eenig benul van ambtenaars-regeering? Dat hij anders in Oost-Afrika, Kameroen, Togo, Kiaotsjau en elders eene kijkje neme. En heeft hij zich wel eens de moeite gegeven om eens na te gaan, hoevelen van de ingezetenen der drie eerste proefsteden tot de ambtenaarswereld behooren, en hoevelen tot de, voor eene benoeming als raadslid in aanmerking te brengen particulieren? Die sinjeur ontziet zich zelfs niet om een stukje uit het *Algemeen Handelsbl.*, betrekking hebbende op legertoestanden in Nederland, aan te halen als of het betrekking had op het indische leger. Het is verkeerd dat het *Alg. Handelsbl.* zoo iemand au-sérieux neemt, als dit blad in zijn stukje over de inlandsche officieren bij het indisch leger deed, dat we hieronder dan ook niet meer zullen aanhalen.

Naar aanleiding van het suikercongres te Soerabaja en de, daarbij in het belang van den inlander gesproken en algemeen toegejuichte woorden, teekende de *Nieuwe* in haar nummer van den 17den dezer het volgende aan:

„Het doet goed zulke woorden te hooren uit den mond van den voorzitter van een vereeniging, die geacht kan worden de geheele suikerindustrie op Java te vertegenwoordigen, woorden van te meer waarde, wijl zij door de aanwezigen warm werden toegejuicht, zoodat zij kunnen gelden als de weerklank van hetgeen door hen wordt gedacht en gevoeld. Indien Java's suikerfabrikanten zich tot roeping en plicht stellen, gelijk zij het openlijk uitspreken, de inlandsche bevolking, die hen helpt in hun bedrijf, warme belangstelling te betoonen en te steunen, ook in het verkrijgen van beter onderwijs, dan mag met grond verwacht worden, dat de betere tijden, die voor deze industrie zijn aangebroken ook van gunstigen invloed zullen zijn op den economischen toestand van de daarbij betrokken bevolking."

In zijn nummer van den 18en dezer trekt het *Alg. Hbl.* in een harer goede buien, waarvan we onlangs gewaagden, te velde tegen een optimistische beschouwing over den toestand op Java in het April-nummer van het indisch *Tijdschrift voor het Binnenlandsch Bestuur* van de hand van den heer A. Prins (omgekeerd te lezen met de s als voorletter.) Aan het artikel van het *Hbl.* ontleenen wij het volgende:

„Op bl. 379 worden wij weder vergast op eenige statistieken, die naar onze meening nog al betwistbaar zijn. Bijvoorbeeld: volgens de officieele statistiek is in geheel Indië in 1902 voor 25 millioen meer rijst in — dan uitgevoerd. S. Nirpa beweert, dat op Java alléén 29 millioen voor ingevoerde rijst is besteed!

Die statistieken moeten dan bewijzen dat de Javanen wel 160 millioen gulden per jaar moeten „neerleggen" om in het bezit te komen van de ingevoerde goederen.

„Welnu zoo zegt S. Nirpa, zoo'n volk is niet doodarm, lijdt geen geen gebrek, staat niet aan den rand des afgronds". Wij antwoorden: dat de Javaan ruim *f* 5.— per hoofd moet uitgeven om te bekomen wat hij noodig heeft en zijn eigen grond niet oplevert, is allerminst een bewijs van rijkdom, — evenmin als wij hier te lande iemand in goeden doen zullen achten die per jaar *f* 50.— verwoont!"

Juist geredeneerd, maar is 't *Hbl.* 't nu ook niet met ons eens, dat een algemeen handelscijfer van een paar honderd millioen, dat het voor Java nog al aardig vond, voor een land van bijna 30 millioen inwoners al bitter weinig om het lijf heeft?

In zijn nummer van den 22en dezer is het *Hbl.* het met 'n schrijver in de *Locomotief*, dien het overigens zoo en passant op eenige onjuistheden betrapt, eens, dat het werfdepôt gevoegelijk kan worden opgedoekt.

Hoewel het *Hbl.* het noodig acht, dat eene Regeering. om zeker te zijn van een goeden, opgewekten geest onder hare ambtenaren en van eene geregelde aanvulling der vereischte werkkrachten, de persoonlijke belangen niet uit het oog verliest, komt het op tegen een aanval in de *Java Bode* op de onafhankelijkheid van een adviseur der regeering in den persoon van den inspecteur H. W. de Vriendt, die door een onderwijzer wordt opgeroepen, zich „van den blaam te zuiveren", dat de bezuinigingsvoorstellen op onderwijsgebied, waarvan de *chabar angin* reeds wist te vertellen, van hem afkomstig waren. Het *Hbl.* merkte naar aanleiding van dit schrijven op:

„Dat gaat. dunkt ons, te ver. Een adviseur der Regeering moet het volle recht behouden, aan de Regeering naar zijne overtuiging adviezen uit te brengen en zijne vroegere collega's hebben niet het recht, hem daarover tot de orde te roepen. Zoo zou de vrijheid om zijne meening te zeggen, ten slotte op bedenkelijke wijze worden beperkt; en de oogendienerij, die zich tot dusver openbaarde naar boven, zich in omgekeerde richting gaan bewegen, wat nòg erger is."

In zijn nummer van den 18en dezer geeft *Het Vaderland* een lezenswaardig overzicht van de geschiedenis en de bedoeling van het Timor-tractaat, terwijl in datzelfde nummer een inzender aan het woord is om te betoogen, dat het met de verloven aan hoogere surinaamsche ambtenaren niet zoo erg is, als voorgesteld wordt. In een naschrift blijft het blad bij zijne meening, dat dit wel het geval is.

Oost-Indische berichten.

Van het bericht, als zouden door de Boegineezen op **Poeloe Laut** ongeregeldheden zijn beraamd, is gelukkig niet veel aan geweest, althans waren deze berichten zeer overdreven. De resident der Z.- en O.-afd. van Borneo, die zich onmiddellijk per „Flores" daarheen heeft begeven, seinde den 25en April dat er geen rustverstoring heeft plaats gehad. Wel bestond er eenige ontevredenheid over de benoeming van een districtshoofd en had men aanvankelijk plan, gezamenlijk diens vervanging te verzoeken door een persoon uit de familie van het afgetreden erfelijke hoofd van Poeloe Laut, iemand, die door den controleur ongeschikt werd geacht.

In **Badoeng** schijnen de zaken niet naar wensch te marcheeren, ondanks de zending van de heeren Liefrinck en Schwartz. De vorst blijft hardnekkig volhouden, dat de Chinees, wiens handelsprauw werd afgeloopen, niet van zijn geld is beroofd, reden waarom hij even hardnekkig blijft weigeren de, in zijn oog, veel te zware boete van 5000 dollars te voldoen. Het 15e bataljon staat nog steeds gereed om uit te rukken, hoewel, volgens het *Soer. Hbl.* van ongeveer een maand geleden, niet speciaal voor Bali. Het wordt gecommandeerd door majoor J. H. Tummers.

Het schijnt toch werkelijk een feit, dat zoowel van de oost- als van de westkust tegen **Boni** zal worden geageerd. De bedoeling zou zijn, ten eerste de hoofdmacht aan de oostkust en wel te Badjoa, de eigenlijke ankerplaats van de hoofdplaats Boni, te doen landen en gelijktijdig van uit Parė Parė twee of meer colonnes tegen de westelijke grenzen van het bonische rijk te doen oprukken; tevens zal de kust door verschillende oorlogsschepen en schepen der gouvernement-marine worden geobserveerd.

Over den verwachten tegenstand loopen de meeningen zeer uit een. Volgens den een zou er nagenoeg geen verzet zijn te wachten, omdat de bevolking op onze hand is en ook de bedoeling van den vorst alleen zou zijn, om als manlijken telg van een oud vorstengeslacht een eervollen dood te zoeken. Volgens anderen zouden de Boniërs zich reeds sedert geruimen tijd, onder leiding van in hun dienst zijnde Boegineesche militairen, zoo goed mogelijk hebben geoefend, om zich zoo krachtig mogelijk te verzetten en zelfs zich op een burgeroorlog hebben voorbereid.

Vermoedelijk zal de expeditie in Augustus vertrekken.

Uit **Djambi** en wel uit Soeroelangoen kwam den 22en April het officieele bericht dat de pangeran Ratoe naar Padang Lawas was uitgeweken, waar hij zich schuilhoudt bij zijn zuster Toemas Ketoet, nabij Tepoengkoer. Patrouilles in Boven-Soemai, Kloempang Besar en Langsisip troffen geen kwaadwilligen aan. Raden Mat Tahir is door Djoedjoehan naar Boven Tebo getrokken.

De nieuw benoemde civiele en militaire resident der Z. en O. afd. van Borneo, majoor **Swart**, heeft thans over Soerabaja zijn bestemming reeds gevolgd; hem zal als assistent resident worden toegevoegd de tegenwoordige assistent-resident van Kendangan, **L. M. Vonck.**

De nieuwe gouverneur van Atjeh, luitenant kolonel van **Daalen**, zou den 25en April jl. naar Atjeh vertrekken, teneinde het bestuur over te nemen, terwijl de luitenant kolonel **K. van der Maaten** er zal optreden als commandant der infanterie.

De **Mak. Ct.** weet te vertellen dat het detachement te **Bolaäng Mongondo** is opgeheven.

De nieuwe wijziging der formatie van den **topografischen dienst** kan spoedig worden tegemoet gezien. Zooals reeds bekend is, bestaat het voornemen een twee... civiele ingenieurs bij de brigade in te deelen, die zich in Nederland op eigen kosten voor hun taak voorbereiden en, in Indië aangekomene dadelijk op een behoorlijk aanvangstractement van *f* 400 plus daggelden worden aangesteld, welk tractement kan worden verhoogd met 8 tweejaarlijksche verhoogingen van *f* 50 per maand. De ingenieurs zullen in de gelegenheid worden gesteld een cursus van 6 maanden in de uitvoering van astronomische plaatsbepalingen te volgen aan een van de sterrenwachten in Nederland, onder genot van een toelage.

Op den 26en April arriveerden te Moeara Batoe-Batoe de heer **Otto** en twee gewonden van de Medan-patrouille tot dekking van de wetenschappelijke expeditie van professor **Voltz**. Badende soldaten zijn door de Bataks in de Pak-Paklanden aangevallen. De radja's van Batoe-Batoe en Singa Maharadja prediken verzet. marèchaussees onder luitenant Roukens zijn derwaarts opgerukt, blijkens een draadbericht uit Kota-Radja aan de *Sumatra Post*.

De slag is voor den **regent van Poerwokerto** gevallen; hij is uit 's lands dienst ontslagen zonder ... Deze oplossing was voor hem zelf en de ingewijden in zijn zondenregister zeker niet onverwacht. ... knevelarijen en alle soorten van oneerlijke praktijken zijn aan den dag gekomen, waardoor het vonnis voldoende gewettigd is, zegt de *Javabode*.

Het *Bat. Nbl.* weet te vertellen dat binnenkort naar Indië zal komen een nieuwe **rivierstoomer**, een vaartuigje, dat aan nog hooger eischen zal voldoen, ... de hekwielers en voor rivierbevaring, vooral in onrustige, nog niet volkomen aan ons gezag onderworpen streken, als geknipt zal zijn.

Dat scheepje, dat naar het denkbeeld van den beroemden engelschen scheepsbouwmeester Yarrow zal worden vervaardigd, zal zijn schroef onder het midden van den bodem in de buurt van het zwaartepunt van het vaartuig hebben en de as van die schroef zal liggen ter hoogte van of iets boven den bodem, die op zijn beurt slechts weinig onder den waterspiegel zal vallen. Door de ... dere inrichting wordt een schrikkelijk snelvarend scheepje erlangd, dat een minimum van diepgang heeft.

Het zal bewapend worden met eenig licht, maar uiterst modern snelvuurgeschut en, uit elkander genomen, per hollandsche vrachtboot worden overgebracht. De constructie zal zoo eenvoudig worden gemaakt, dat het in Indië op de schepen van de Paketvaart overgeladen en op de plaats van bestemming zonder eenig bezwaar zal kunnen worden in elkaar gezet. Wanneer het scheepje zal voldoen, zal er langzamerhand een heel vlootje van die handige, weinig kostbare notedopjes worden nabesteld.

Naar hetzelfde Blad meldt, behoort het niet tot de onmogelijkheden, dat men in den drang tot **bezuiniging** een der twee luitenant-kolonels van de genie door een majoor zal vervangen, over welken maatregel bij het ministerie van Koloniën sterk zou worden gedacht, maar — laat het blad er onmiddellijk op volgen — komt dit bericht, hoewel afkomstig uit „een zeer geloofwaardigen bron", hetzelve zeer onwaarschijnlijk voor, daar men met dien maatregel zou terugkeeren tot den weg, dien men bij de militaire administratie door de benoeming van een tweeden luitenant-kolonel-intendant onlangs heeft verlaten, omdat die, proefondervindelijk is gebleken slecht te zijn."

In het regentschap Karanganjer der afdeeling Keboemen (Kedoe) en zoo noodig elders zal men een proef nemen met de **teelt van jute,** waarvoor machtiging is verleend aan den directeur van Landbouw, om te beschikken over een som van ten hoogste *f* 1009.61⁵.

dat je bij tijds klaar ben. Tante Carrie zal wel bij mij op de kamer willen komen, terwijl ik mij aankleed."

„Best," zei Bob, al fluitend het grasperk overloopende.

Selma keek hem vergenoegd na. Bob vond zij een ideaal echtgenoot, altijd welgemoed, verstandig en vol zorgzame liefde. Zij waren nu bijna vier maanden getrouwd, en de stormachtige dagen van haar eerste huwelijk leken haar thans als een angstig pijnlijken droom; in haar tegenwoordig leven voelde zij zich innig rustig en gelukkig, haar eenig verlangen was nu nog, dat kinderstemmetjes haar ten toppunt van dankbaarheid mochten stemmen.

Zij zat in droomerige tevredenheid nog eenige oogenblikken stil, nadat haar man weg was gegaan, blies daarna het theelichtje uit, nam hare brieven op en ging het huis in.

Toen zij de zitkamer door liep, bleef zij voor de piano stilstaan en begon de muziekboeken op te ruimen. Zij pakte alles op een hoop en legde het in een kastje, waar nog een berg andere, keurig ingebonden oude muziekstukken lagen, welke Lady Jardine in haar jeugd met voorbeeldige nauwkeurigheid wist te spelen. Selma dacht er over, of haar stiefmoeder deze nu niet liever terug zou willen hebben en vond het erg grappig, dat het eerste het beste boek, dat zij opnam, openviel bij den titel: „*Eeuwig jonge Liefde*" .... Eenige losse blaadjes vielen op den grond en toen zij deze opraapte, zag zij, dat het „*Har Dijal's Minnelied*" was. Zij zette het stuk op de piano en keek er met weemoed naar. Oude herinneringen maakten zich van haar meester; het was haar, alsof zij nog die hartstochtelijke stem dezelfde woorden hoorde zingen: „Komt tot mij weer, mijn innig geliefde, of ik sterf", welke vroeger in deze zelfde kamer tranen in hare oogen en droefenis in haar hart hadden gebracht. Zij zag het mooie, strakke gelaat en de vreemde groenachtige oogen weer voor zich, die zonder woorden tot haar hadden gesproken van een groote ziel, die pijnlijk heen en weder geslingerd werd tusschen Oostersche en Westersche denkbeelden en die inwendig verborgen hield, dat wonderbaarlijke „iets", waarmee Paul Vereker onweerstaanbaar tot zijn noodlot werd getrokken. Tegelijkertijd was zij er zich van bewust, hoe behaaglijk zij zich gevoelde te midden dezer rustige, engelsche omgeving, in deze gezellige kamer met haar glazen deuren, die uitzicht gaven op den keurig onderhouden tuin, welke in een zachte schemering gehuld lag en waarin zij den onberispelijk gekleeden knecht thans bezig zag de theetafel van onder den boom over het grasveld naar binnen te dragen.

Zij besefte dat zij haar levensbeproeving nu achter zich had, dat voortaan haar lot weer langs effen, zachte paden zou leiden, maar toch welden tranen in hare oogen en zakte haar goudblond kopje droef neder tot het muziekblad dat op de piano stond.

„O. Paul!", fluisterde zij snikkend, „arme Paul!"

(*Wordt vervolgd*).

T. K. levert in het *Bat. Nbl.* zeer belangrijke beschouwingen over de landstreek **Singkel,** dat nu tot ons rechtstreeksch gebied behoort met een behoorlijk geregeld civiel bestuur.

De schrijver weerspreekt al dadelijk de nog heerschende totaal verkeerde meening, dat Atjehers indertijd den beruchten overval op den pasar van Singkel hebben gepleegd, om daarna over te gaan tot eene beschrijving van de verschillende afdeelingen, die tot het rechtstreeksche gebied van Singkel behooren: als het stroomgebied van de Singkel-rivier tot Pamoeka; de Banjak-eilanden; het gebied ten N. en O. van Pamoeka, (het z. g. Boven-Singkelsche), en ten laatste de Pak-Paklanden.

Van Singkel noordwaarts de 400 meter breede Singkel-rivier opvarende, bereikt men na ongeveer $2\frac{1}{2}$ uur stoomens, Pamoeka, een kleine kampong van enkele huizen, waar de rivier zich in tweeën splist, de Simpang Kanan, uit het oosten en de Simpang Kiri, de hoofdarm, uit het noorden komende.

Aangezien door verzanding der monding de groote watermassa der met een sterk verval stroomende rivier zich niet in zee kan loozen, vindt het een uitweg in de lage Singkel-vlakte, dàår een groot moeras en uitgestrekte lagunes vormende. De beide oevers zijn hier vrij hoog en vormen het bewoonbare gedeelte; in den regel echter gebeurt het eens of tweemalen 's jaars, dat door hoogen waterstand alles blank staat. De bevolking, hoofdzakelijk van bataksche afkomst, doch waarin tegenwoordig het maleische element sterk overheerschend is, bewoont uitsluitend de oevers dezer beide rivieren. Daardoor zijn verschillende van elkaar onafhankelijke rijkjes gevormd, negen langs de Simpang Kanan en tien langs de Simpang Kiri. Het geheele zielental der mannelijke bevolking aan de Simpang Kanan bedraagt slechts ongeveer 900 man en aan de Simpang Kiri slechts 2000 man. Hoofdmiddelen van bestaan vormen de ladangbouw, grootendeels door het vrouwelijk element verricht en ruilhandel met de bevolking der Pak-Pak en Alaslanden. Aan den bovenloop der beide Simpangs en haar zijrivieren bevinden zich de z. g. pangkalans, van waaruit slecht onderhouden voetpaden naar de Pak-Pak- en Bataklanden voeren. Op deze pangkalans, in den regel uit enkele huizen bestaande, komen de Pakpakkers, nog onbedreven in het gebruik van prauwen en djaloers, hun waren, hoofdzakelijk uit boschproducten bestaande, inruilen tegen voorwerpen van dagelijksch gebruik, kleedingstukken en niet te vergeten opium. Van de pangkalans tot Singel vormen de rivieren verder de eenige verkeerswegen.

De Alassers zelf komen in groote prauwen de Simpang Kiri afzakken, tot aan de pasar Singkel, voor zoover ze niet reeds van te voren hun waren hebben ingeruild, ten einde, van Singkel uit, zout en andere artikelen terug te voeren. Zoowel Batakkers als Alassers worden bij dezen ruilhandel het slachtoffer van geslepen Singkaleezen en Chineezen, wier eerlijkheid als koopman en wier handelspraktijken alles behalve in een goeden rèuk staan. Genoemde rijkjes nu waren steeds verdeeld en leefden met elkander in onderlinge veete; de geringste futiliteit gaf aanleiding tot een in den regel zeer onschuldigen krijg, waarbij de tegenstander zich overwonnen achtte, indien bij hem één doode was gevallen, ook al moest de overwinnaar deze zege met één gewonde bekoopen. Natuurlijk werd door ons optreden hieraan oogenblikkelijk een einde gemaakt, waartoe ook de algeheele ontwapening der bevolking, krachtig heeft medegewerkt. Ook de moreele indruk, teweeg gebracht door den flinken klap den radja van Batoe Batoe toegediend, heeft niet weinig hiertoe medegewerkt.

Een zijner aanhangers, een zekere Si Wangsa, die den bekenden overval op Singkel pleegde, bevindt zich reeds in onze handen, de radja van Batoe Batoe zal ook wel spoedig volgen, gehaat als hij is door zijn autoritair optreden tegenover de bevolking.

De economische welvaart van dit volk met zijn geringen veestapel van karbouwen en geiten is niet zeer groot en met uitzondering van enkele welvarende kampongs geeft het geheel een treurigen indruk. De levensvoorwaarden zijn trouwens gering en de ladangs leveren voldoende op voor de behoefte. Het boetesysteem van Atjeh kan dan hier ook niet in zijn geheel worden toegepast en de toepassing dient aan het beleid van den civielen gezaghebber te worden overgelaten. Met uitzondering van de hier en daar verspreid wonende Batakkers, belijden allen den Islam en worden de verschillende bedehuizen en enkele missigits trouw bezocht, zonder dat er sprake kan zijn van een fanatieke bevolking.

Deze bevolking is, over 't geheel genomen, ingenomen met onze vestiging aldaar, als gevolg van den door ons in het leven geroepen toestand van rust. — Ook de Pakpaklanders-bevolking moet het onderling krijgvoeren moede zijn en verlangend naar een meer geordenden toestand, waartoe het geregeld bezoeken van die streken, het ontwapenen en de registratie wel het hunne zullen bijdragen. Het Boven-Singkelsche mag dan ook volkomen gepacificeerd heeten, is zeer gewillig en tevens behulpzaam in het uitvoeren der maatregelen tot handhaving van orde en tucht.

Behalve de aanleg van wegen, welke ons in verbinding moeten stellen met de Pak-Paklanden, zal ons streven er op gericht moeten zijn de pangkalans te doen opheffen, ten einde de Batakkers in de gelegenheid te stellen hun waren ter plaatse onzer vestiging in te ruilen. Hierdoor en door het geregeld bezoeken der Pak-Paklanden zullen wij in nauwere aanraking met de Batakkers en Alassers komen om langs vreedzamen weg de pacificatie dier streken voltooien, terwijl het oprichten van scholen voor inlandsch onderwijs, waaraan door de bevolking groote behoefte wordt gevoeld, almede een gewichtige stap tot vooruitgang vormt. Is eenmaal een permanente vestiging hier gereed gekomen, dan kan de post Singkel komen te vervallen, terwijl door een geregelden patrouilledienst geen sprake zal zijn van een inval van Atjehers, zoo besluit de schrijver.

REPATRIEERENDEN.

Compleete meubileeringen **in Huur.**

Voor benedenhuizen van af f 15 p. md
„ bovenhuizen „ „ - 25 „
Voor geheele woningen na overeenkomst.

INLICHTINGEN OMTRENT WONINGEN etc. OP AANVRAAG.

Meubelfabriek en Magazijnen
v/h CORSMIT BROSSOIS & Co.
WAGENSTRAAT 18. — DEN HAAG.
SPECIAAL ADRES VOOR COMPLETE MEUBILEERING.

PIERRE VOS,
Cuisinier, v. Galenstraat 30.
Diners in alle prijzen.

REGENTESSELAAN 26,
VILLA EMMA.
FAMILIE-PENSION.
Prachtige kamers per maand, week of dag.
SCHUTTERO.

Staatsinstellingen van Ned. en van N.-Ind. en Staathuishoudkunde.

Privaatonderwijs aangeboden. Adres onder letter *S* aan het Bureau van dit Blad.

Joh. P. WASSENAAR,
Schoenmagazijn,
Prins Hendrikstraat 123.
bericht de ontvangst eener ruime collectie **Zomerartikelen** bestaande in fijn **Heeren-, Dames-** en ook **Kinder-Schoenwerk,** ieder paar gegarandeert. Prijzen billijk.
Neem proef met mijn ijzersterke SCHOOLLAARZEN,
Atelier voor Reparatiën en Maatwerk.

Gevestigd:
Dr. H. K. Offerhaus.
Arts.
Nassauplein Ia.
Spreekuren: 8—9 en 1—2.
Telefoon No. 3690.

American Lunch-Room.
Café-Restaurant Bodega
Spijskaart met groote verscheidenheid.
Spuistraat 12. Den Haag.
L. H. A. STEVENS.

In een stil huisgezin waarvan de vrouw 20 jaar in Indië is geweest kunnen eenige

KINDEREN

geplaatst worden, voor goede opvoeding en behandeling wordt ingestaan. Valeriusstraat 27, Den Haag.

Corn. Schmidt,
Leeraar in den Solozang en Methodisch spreken.
Valeriusstraat 27. Den Haag.

Fröbelinrichting en Handwerkschool „DUINOORD"
367 Obrechtstraat

Ruime lokalen. Groote tuin met speelzand en afzonderlijke tuintjes voor de kinderen. Het schoolgeld bedraagt per kwartaal **f 6.**— voor één, **f 10.**— voor 2 kinderen uit één gezin. **Handwerkles** voor meisjes boven den leeftijd van 7 jaar, 's avonds van 5½ — 7½ uur. Leergeld **f 1.**— per maand
Inschrijving van leerlingen dagelijks van 10—4 uur.

Directrice,
Mej F. JANSSENS.

Enig adres van de beroemde echte IJskafs Leverworst.

Delicatessen en
fijne Vleeschwaren.

Voor bovengenoemde Artikelen is het beste adres bij
N. C. VERKERK,
Prins Hendrikstraat 128.
Voorheen Chef-Kok Witte Societeit.
TELEFOONNUMMER 1850.

Enig adres van de beroemde echte IJskafs Leverworst.

's-Gravenhaagsche
Crediet-Vereeniging en Depositokas
Den Haag — Buitenhof 46.

Waarborgkapitaal en Reserve
f 400.000.

Directie:
Mr. I. B. VAN BERCKEL. — J. L. DIETZ.

Commissiehandel in **Effecten** en **Coupons. Credieten** tegen persoonlijk of zakelijk onderpand. Verhuurt **Safes** in den brandvrijen kelder. Plaatst gelden à **deposito**, in **chèque-rekening,** in de **spaarkas.**
Correspondent van de **Ned. Ind. Escompto-Maatschappij.** Betaalt hare **Wissels** uit. Fourneert tegen zeer voordeelige koersen **Traites** op de belangrijke plaatsen in **Ned. Indië.**
Verstrekt alle gewenschte inlichtingen.
Kantoortijd 9—3 uur.

Photographie Artistique.
KOENDERS & Cie.
27 Anna Paulownastraat
LA HAYE.
Téléphone 2221.

P. ABRAHAMSON,
HOFJUWELIER.
Spuistraat 56. Telef. 40. Veenestraat 27. Telef. 2515. Prinsestraat 34. Telef. 2823.
Juweelen, Gouden- en Zilverwerken en Horloges.
Specialiteit in Tafel- en Dessertzilver.
Atelier voor Diamantzetten en Reparatiën aan alle voorwerpen.
Inkoop tot den hoogsten prijs.

H. HOLLENKAMP en Co.

Vijzelstraat, hoek Keizersgracht, Amsterdam.

Telephoonnummer 1118.

SPECIAAL ADRES voor de Levering van

OOST- EN WEST-INDISCHE UITRUSTINGEN.

alsmede Civiele en Militaire Uniformen.

Het Bureau van *Oost en West, Laan van Meerdervoort 195,* is op aanvrage, volgaarne bereid de gewenschte inlichtingen te geven omtrent de levering der goederen door bovenstaande Firma.

Pension aangeboden.
Tijdelijk of doorloopend. Mooie boschrijke streek, **f 50.— per maand en hooger.** „EMMA OORD", Bennekom.

A. SCHARENBERG,
Hofleverancier.
GROOTSTE KEUZE
Thee- en Presenteerbladen,
THEESERVIEZEN,
Koffiestelletjes, Bouilloirs,
enz. enz., enz.
's-Gravenhage, Hoogstraat 15

OUDE en INDISCHE BRILLANTEN
worden tegen marktprijs ingekocht door
N. BLOM,
in Goud, Zilver en Edelgesteenten,
Amsterdam, N. Heerengracht 9.
Ook aan huis te ontbieden.

„Arnhem" Levensverzekering-Maatschappij **„ARNHEM".**
Directie: Th. LIEFRINCK, P. A. BOONE.
Generaal-Inspecteur: C. A. VAN DER HUCHT, te *'s-Gravenhage.*
Inspecteurs: H. N. STAKMAN te *'s-Gravenhage;* G. O. A. VUNDERINK te *Groningen;* H. VEDER te *Arnhem;* J. P. PUNT te *Breda.*
Bijkantoor te **Batavia**, Directeur J. WILDEMAN.

Lambert Waterreus,
Sumatrastraat 279, b/d Bankastraat, Den Haag.
TELEPHOON 1447.

Ontvangen van de onderneming NANGGOENG NIRMALA:
Fijne Java Assam Thee in pakken à 50 cts.
van Gumprich & Straus-Batavia
de Bekende After dinner tea uit de Fabriek Amoy p. pak 55 cts.
Beide fijne Theeën zeer aan te bevelen zoowel aan Indische als Hollandsche Familiën.
Zeer mooie Gandaria assin.

MEIJROOS & KALSHOVEN, ARNHEM Koningsplein 9.
Export van **Piano's, Harmoniums, Muziek-, Blaas- en Strijkinstrumenten. Gramophones, enz.** naar Oost- en West-Indië.
Speciaal voor de tropen aanbevolen:
Piano's en Vleugels uit de fabriek van JOHN. BRINSMEAD & SONS, LONDON! Garantie 5 jaar.
Catalogus franco op aanvrage.

H. VAN ROOY,
SCHOENMAGAZIJN.
Specialiteit in maatwerk voor gevoelige voeten.
Reparatie-inrichting.
BANKASTRAAT 4 L
naast de Melkinrichting „de Sierkan".

Eerste Nederlandsche
Verzekering-Maatschappij op het Leven en tegen Invaliditeit.

Hoofdkantoor 's-Gravenhage, KNEUTERDIJK 11.

Directeuren:
Jhr. Mr. W. SIX, Mr. H. GOEMAN BORGESIUS en Mr. Dr. W. P. J. BOK.
Adjunct-Directeur: P. DEURINK.

Sluit Levensverzekeringen in alle vormen, Weduwenpensioenen, Studiebeurzen, dadelijk ingaande en uitgestelde Lijfrenten.
Spaar- en Levensverzekeringen zonder geneeskundig onderzoek.
Levensverzekeringen met staking van Premiebetaling bij intredende Invaliditeit.
Invaliditeits-Pensioenen, gecombineerd met ouderdoms-pensioenen.
Bijkantoren te: AMSTERDAM, ROTTERDAM, GRONINGEN, DORDRECHT BRUSSEL, SOERABAJA en PARAMARIBO.

---

van Soest en van der Weijde.

Lange Voorhout 23. — Den Haag.

Voeren effectenorders uit op de beurzen te Amsterdam en het Buitenland, incasseeren coupons en dividenden, belasten zich met renteontvangst van kapitalen op het Grootboek, geven en nemen gelden op prolongatie en à deposito, incasseeren verlofstractementen en pensioenen.

Met 1 dag opzegging . . . . 2 pct.
Voor 1 maand . . . . $2^3/_4$ „
„ 3 maanden . . . . 3 „

Verstrekken REISCREDIETBRIEVEN.

De Firma TER MARSCH & Co.
Hofleveranciers te ROTTERDAM
levert, onder nevensstaand Fabrieksmerk, uitsluitend
prima kwaliteit
Vleeschwaren, Soepen, Sausen, Hammen,
ENZ. ENZ.
Vraagt uitgebreide Prijscourant voor Export of Binnenland.

ZADEL- EN KOFFERMAKERIJ,
W. POPPINK,
151 PRINS HENDRIKSTRAAT, DEN HAAG.
Goedkoop adres voor sterke REIS- en HANDKOFFERS. Vooral wordt de aandacht gevestigd op mijn uiterst solide en goedkoope gepanserde HUT- en MAILKOFFERS. Reparatieinrichting voor alle soorten reisartikelen en lederwaren.

Stoomvaart-Maatschappij
„ROTTERDAMSCHE LLOYD"
Maildienst tusschen Rotterdam en Nederlandsch-Indië
in verbinding met de diensten der
Koninklijke Paketvaart-Maatschappij

	van Rotterdam. 1905	van Marseille. 1905	te Port-Said. 1905	te Padang. 1905	te Batavia 1905
Merapi	10 Juni	22 Juni	27 Juni	16 Juli	18 „
Ophir †.	24 „	6 Juli	11 Juli	30 „	1 Aug.
Gedé	8 Juli	20 „	25 „	13 Aug.	15 „
Sindoro †	22 „	3 Aug	8 Aug.	27 „	29 „
Lawoe.	5 Aug.	17 „	22 „	10 Sept.	12 Sept.
Wilis †	19 „	31 „	5 Sept.	24 „	26 „
Ardjoeno.	2 Sept.	14 Sept.	19 „	8 Oct.	10 Oct.
Goentoer †.	16 „	28 „	3 Oct.	23 „	25 „

† 1e klasse midscheeps. 2e klasse in de campagne.

De Hoofd-Agenten: **Ruys & Co.,** *Rotterdam.*
De Agenten: **Eijkensluyters & Tromp,** Anna Paulownastraat 11, *'s-Hage.*

C. HOYNG,

Den Haag. — Utrecht.
Geïllustreerde Prijscouranten worden gratis op aanvrage toegezonden.

Echt Chineesche Thee,

speciaal aanbevolen aan Indische familie's.

F. H. BOTHE,

21, Veenestraat -- Den Haag.
SPECIALITEIT IN
GEKLEURDE, ZWARTE en CRÊME STOFFEN.
Nouveauté's voor elk seizoen.
STEEDS GROOTE ASSORTEMENTEN. BILLIJKE PRIJZEN.

Vraagt de bekende Sauces en

FABRIEKSMERK T&D GEDEPONEERD

Uw Leverancier Groenten, Soepen, Zuren van de Firma

TIELEMAN & DROS, *Leiden.*

BIJBLAD van HET KOLONIAAL WEEKBLAD N°. 11. Donderdag 25 Mei 1905.

West-Indische Berichten.

Suriname. De memorie van antwoord op het Voorloopig verslag door de Koloniale Staten uitgebracht over de begrooting voor het volgend jaar is verschenen.

De gouverneur teekent naar aanleiding van eenige punten van het verlangenslijstje der Koloniale Staten, die meerdere uitgaven zouden eischen, heel fijntjes aan, dat het zeker ligt in de bedoeling der Staten, die toch instemming betoogd hadden, met de zooveel mogelijke beperking der uitgaven, dat daarmede bij een volgende en niet reeds nu bij deze begrooting zal worden rekening gehouden.

Wat de bevordering van den kleinen landbouw aangaat, die zooals genoegzaam bekend is zich ook in zijne belangstelling mag verheugen, merkte de gouverneur op, dat men daarvan met het oog op de ondervinding, niet al te spoedig directe baten voor de kolonie mocht verwachten, maar dat zij dienstig is aan de verspreiding van meerdere welvaart onder de bevolking, welke meerdere welvaart op den duur de kolonie in het algemeen en de koloniale kas in het bijzonder zeker ten goede zal komen.

Maatregelen om te voorzien in den geregelden aanvoer van immigranten worden door den gouverneur niet zoo dringend noodig geacht, als dit van de zijde der Koloniale Staten het geval is. Voor zooverre het zich liet aanzien was de vrees, dat de opbrengst der leening van 1895 slechts tot het einde van 1906 voldoende zou zijn, niet gerechtvaardigd. De gouverneur achtte het vrij zeker dat de 15e, laatste, serie der leening in 1906 niet zal worden uitgegeven.

De kindersterfte niet zoo zeer, ten opzichte waarvan de kolonie gevoegelijk den toets met de meeste europeesche landen kan doorstaan, als wel het abnormale aantal der levenloos geborenen in de kolonie maakt een onderwerp uit, waarover het bestuur zijne gedachten laat gaan. Een onderzoek wordt ingesteld door de geneeskundige commissie.

Wat de klacht aangaat, als zoude te karig worden omgesprongen met de kostelooze geneeskundige behandeling en verpleging van onvermogenden, en de daarbij gegeven toelichting dat de mindere man niet dan noode er toe overgaat de afgifte van een betrekkelijk certificaat te verzoeken, teekent de gouverneur aan dat dit laatste minder juist schijnt, waar het gebleken is, dat misbruik van dergelijke certificaten werd gemaakt. In stede van schroomvallig wordt in dezen door het bestuur nog steeds vrijgevig te werk gegaan, maar maatregelen zijn genomen om misbruiken te voorkomen.

De aanbevolen maatregel om jongelieden in de gelegenheid te stellen in den Cultuurtuin te arbeiden, zal, naar het bestuur meent, eerst dan nut afwerpen, indien die arbeid een onderdeel uitmaakt van een geregelden landbouwcursus. Door den inspecteur van den landbouw is de instelling bij wijze van proef van zulk een cursus in 1906, voorgesteld, maar met het oog op den huidigen financieelen toestand moest daarvan voorloopig worden afgezien.

De proeven met extract uit den tua-tua-heester op Groot-Chatillon genomen ter bestrijding of genezing van lepra hebben, na de eerst waargenomen verbetering in den toestand der patienten niet tot een goed resultaat geleid. De proeven zullen nu worden hervat volgens het oorspronkelijk voorschrift betreffende het gebruik van den tua-tua, waarvan op Groot-Chatillon eenigszins was afgeweken. Er zijn stappen gedaan om het middel van den engelschen dokter te Rangoen, het leproline te bekomen. Heel vlug is dat niet, wanneer men bedenkt, dat het nu al zoowat 'n jaar geleden is, dat de *Times* mededeeling deed van de interessante proeven te dien opzichte.

Het bestuur stelt de leden gerust, die meenen dat door een bezuiniging van 10000 gulden op het hoofd geleidelijke verbetering der straten, de reeds tot stand gekomen verbeteringen weder verloren zouden gaan. Het noodige onderhoud zal hieraan niet ontbreken. Ook wat de bezorgdheid der Staten aangaat, ten aanzien van den toestand der koloniale vaartuigen en van de mogelijkheid, dat de leening voor den spoorweg niet toereikend zal blijken, om dien tot het eindpunt Kadjoe door te trekken, deelt het bestuur die niet.

Van het verleenen van kleinere concessies aan den kleinen balata-ondernemer, verwacht het bestuur bij den gedrukten toestand der markt voor het onderhavig product geen heil

Den 27 April ll. had eene vergadering van de Vereeniging voor den grooten landbouw plaats, waarin de bacove-cultuur-verordening in ontwerp waardeerend werd besproken. Jammer dat men in Suriname van bestuurswege in dat opzicht zoo lang op zien aankomen heeft aangestuurd. Maar nu we eindelijk zoo ver zijn, is 't te begrijpen, dat de Vereeniging er niet weinig over ontstemd was, dat er nu juist getracht wordt, om roet in het eten te gooien. Ook *Onze West* kreeg, heel onschuldig, van de nijdige planters een veeg uit de pan, omdat het blad, de voorgestelde verordening toejuichende, waarop het zelf zoo lang had aangestuurd, aan een der details van de memorie van toelichting, de noodige juistheid en bewijskracht ontzegde. Wat de vrees aangaat, door den heer ter Laag uitgesproken, dat het geschrijf van sommige bladen aanleiding zou kunnen geven tot vooringenomenheid tegen het ontwerp bij sommige Kamerleden, meenen wij dat die vrees ongegrond is. Men kent hier in Nederland ook evenzeer als te Paramaribo de zucht van enkelen tot het berijden van stokpaardjes. In deze vergadering werd nog besloten om telegrafisch hevea-zaden uit Ceylon te bestellen, die 4 cent per zaad zullen komen te staan. In het geheel waren reeds aanvragen ingekomen voor 36000 zaden.

De inspecteur voor den landbouw, dr. van Hall, deelde nog het een en ander mede betreffende de bacove-cultuur. Tegenover de, in den laatsten tijd geopperde bedenkingen dat het wellicht beter zou wezen, om zich op de teelt van dwergbacoven toe te leggen, wees hij er op dat de Gros Michel nog altijd de bacove is voor lang transport. Hij achtte het evenwel aan te bevelen om naast de Gros Michel op kleiner schaal de dwergbacove aan te planten, die op de noord-amerikaansche markt nog onbekend, in Engeland hoogere prijzen bedingt dan de Gros Michel, omtrent welke laatste soort de meening dat die identiek zou wezen met de, in Suriname minder gewilde indiaansche bacove, onjuist wordt geheeten.

In een volgende bijeenkomst zou de heer Van Hall het een en ander ten gehoore brengen betreffende de richting, waarin de proefnemingen worden gedaan ter zake van de krullotenziekte.

Wat nieuwtjes uit de kolonie aangaat, valt mede te deelen dat de verzoeningscandidaat van de *Nieuwe Surinaamsche*, de heer Fabriek, bij de gehouden herstemming voor een lid der Koloniale Staten, de overwinning heeft behaald op den heer Juda, terwijl het paramaribosche gerechtshof het toch zoo onheusch is geweest, om den heer Nassy, niettegenstaande diens uitdrukkelijke verklaring, dat het in een voor hem ingeklaarde factuur gevonden opium niet voor hem bestemd was, te veroordeelen. Zoo bevordert men nu den handel in de kolonie! Men ontneemt hem waarachtig alle benefietjes!!

Curaçao. Naar aanleiding van onze opmerking, gedaan voor het bekend worden der vrijlating zonder meer door de venezuelaansche autoriteiten van de door dezen aangehouden zeelieden uit de kolonie afkomstig, dat de nederlandsche regeering alvorens tot de, door ons aanbevolen ernstige stappen over te gaan zich zoude behooren te overtuigen, dat de maatregelen van venezuelaansche zijde genomen tegen de curaçaosche scheepvaart niet uitgelokt waren door het bestaan van een smokkelhandel tusschen Curaçao en Venezuela, teekent de *Wekker* het volgende aan:

tie van *H. K. W.* gemaakt aan het slot van bovenstaande aanhaling, durven wij haar verzekeren, dat er stellig niet „een smokkelhandel tusschen die republiek" [Venezuela] „en de kolonie in het leven is geroepen," doch, dat onze scheepjes gemolesteerd worden waarschijnlijk slechts uit wrevel, dat er Venezuelaansche uitgewekenen in de kolonie verblijven. De President Castro schijnt vergeten te zijn, dat ook hij zich eens als uitgewekene op dit eiland bevonden en alle mogelijke waarborgen genoten heeft, dewijl het niet gebleken was, dat hij tegen het wettig gezag van zijn land handelingen pleegde, die in strijd waren met de verplichtingen van hem, die de gastvrijheid in een vreemd land geniet. En een Spaansch spreekwoord zegt: nadie diga de esta agua no beberé (niemand zegge, van dit water zal ik niet drinken). Met het oog op de periodieke beroerten in Venezuela, is de mogelijkheid dus niet uitgesloten, dat genoemd Staatshoofd eens wederom de gulle gastvrijheid komt inroepen van de Nederlandsche kolonie, waar men zoo vrij en blij kan leven, waar men zoo veilig is onder plichtsbetrachtende autoriteiten en onder vrijzinnige wetten, die niet slechts in naam en op het papier bestaan, maar in werkelijkheid in acht worden genomen en toegepast.

Wat de bovenvermelde aangehoudenen betreft, zij zijn al lang op vrije voeten gesteld na ondervonden te hebben wat het is, in een land van „vrijheid, gelijkheid en broederschap" te zitten in een gevangenis, die aan den bloeitijd der Inquisitie doet terugdenken.

Wij hopen, dat onze Regeering krachtig zal optreden, om vergoeding te verkrijgen voor hare verongelijkte onderdanen, die toch bij rechterlijke uitspraak vrij van alle schuld zijn verklaard.

Aan de willekeur der Venezuelaansshe oorlogsscheepjes tegenover onze eerlijke handelsvloot, dient eens voor altijd een einde te worden gemaakt, zoo men niet wil, dat het met den dag erger wordt, want straffeloosheid of laisser-aller in dergelijke gevallen doet overmoed en geringschatting geboren worden."

Met het oog op het vorenstaande doet het ons genoegen, in afwachting van wat de moederlandsche regeering overigens reeds deed of doen zal, aan de curaçaosche bladen te ontleenen, dat de „Kortenaer" duchtig in de weer is, om aan de koloniale scheepvaart de zoo noodige bescherming te verleenen.

Van Vreemde Koloniën.

De **fransche koloniale vertegenwoordiging.** De quaestie der vertegenwoordiging van de koloniën in het Parlement, of in meer algemeenen zin, van de vertegenwoordiging der koloniale belangen in het moederland, schreef de heer Le Breil in de *Dépêche Coloniale*, is er eene, die van tijd tot tijd de meest levendige discussiën uitlokt, zonder dat tot nu toe een bevredigende oplossing werd gevonden.

Wanneer men Spanje uitzondert, welks koloniën afgevaardigden zonden naar de Cortez, maar dat zoo goed als niet meer onder de koloniale mogendheden mag worden gerekend, sedert het zijne Antillen en de Filippijnen verloor, is Frankrijk het eenige land, dat ten minste gedeeltelijk het beginsel heeft aangenomen van een vertegenwoordiging zijner koloniën in het Parlement.

Noch Engelsch-Indië, noch Canada, noch de staten, die het australisch gemeenebest uitmaken zenden vertegenwoordigers af naar het Lagerhuis. Het ligt in de traditiën van het engelsch stelsel om in de koloniën, waar het europeesche element overheerscht, de geleidelijke emancipatie te bevorderen, die tot zelfbestuur leidt. Canada, Nieuw-Zeeland, Australië genieten van dit stelsel, hebben hun eigen parlementaire instellingen, die met eene mate van onafhankelijkheid werken, welke somwijlen de autoriteit van het moederland weet te weêrstaan. Die koloniën verlangen van het moederland, dat het zich zoo weinig mogelijk inlaat met hare binnenlandsche aangelegenheid, en daar nu die wensch geëerbiedigd wordt, komt het noch in Engeland, noch in de koloniën, in iemands hoofd op, dat het noodig zou wezen om de gekozenen des volks in de koloniën te doen zitting nemen in het paleis van Westminster, om daar over de wetten te stemmen, die alleen voor het moederland van belang zijn.

En waar het overwonnen en beheerschte landen als Indië of b. v. de bezittingen ter Afrika's Westkust betreft, is het idee om aan inboorlingen, onderdanen dezelfde rechten als kiezers toe te kennen als aan britsche burgers aan elken Engelschman vreemd, en komt dit hem zelfs ietwat belachelijk voor.

Wat nu het fransche stelsel aangaat, valt het niet te ontkennen dat daarin veel arbitrairs en een groote mate van inconsequentie valt waar te nemen.

Zeven onzer koloniën zijn in het Parlement vertegenwoordigd: Martinique, Guadeloupe, Réunion, Fransch-Indië, Guyana, Senegal en Cochin China, en van deze zeven slechts de vier eerste behalve in de Kamer van afgevaardigden ook in den Senaat.

Waartoe deze bevoorrechting en die uitzonderingen? Waarom vaardigt Martinique een senator af en Guyana niet, waarom Fransch-Indië wel en Cochin China niet? Waarom hebben de eilanden Sint Pierre en Miquelon, wier bewoners allen Franschen zijn, geen vertegenwoordigers, terwijl Indië, welks kiezerskorps grootendeels uit Hindoes is samengesteld, een afgevaardigde en een senator kiezen?

Wanneer die Hindoes waardig geacht worden kiezers te zijn — zoodra ze van die bevoegdheid buiten het land hunner inwoning gebruik willen maken, wordt hun die door den Raad van State betwist — waarom verleent men hun dan niet, evenals in Frankrijk, de Antillen en op Réunion, eene aan het cijfer der bevolking evenredige vertegenwoordiging? We zouden dan niet één, maar vijf- of zes vertegenwoordigers van Indië in de Kamer moeten hebben.

Waarom ontzegt men het stemrecht aan de Annamieten van Cochin China, zelfs wanneer ze zich hebben laten naturaliseeren, terwijl de inboorlingen van Saint Louis, Dakar, en Rufisque op de kiezerslijsten zijn ingeschreven, hoezeer muzelmannen, polygamen en vijandig tegenover de zeden en begrippen der beschaafde wereld?

Waarvoor is dat stemrecht wel verleend aan de Franschen van Cochinchina, voor het meerendeel ambtenaren, terwijl de Franschen van Tongkin, meer in aantal en onafhankelijker, omdat er zich onder hen een

Men zou nog voort kunnen gaan met de „waaroms" zonder een bevredigend antwoord te vinden.

Het is zoo omdat 't nu eenmaal zoo is. En, wanneer het gemakkelijk is het gebrek aan logica in het stelsel aan te wijzen, valt het moeilijker, herhaalde ondervinding heeft dat aangetoond, om te trachten het te veranderen of te verbeteren. De eerbied voor bestaande toestanden, de vrees om collega's te ontstemmen, met wie men hartelijke betrekkingen onderhoudt, hebben steeds bewerkt, dat de Kamers zich niet hebben ingelaten met een ernstige bespreking van de werkelijk schandelijke practijken, zooals die bij de verkiezingen in Indië, waar de briefjes bij tienduizenden tegelijk in de stembus terecht komen, zonder dat de kiezers er 'n stap voor behoeven te verzetten. Het recht om afgevaardigden naar het parlement in het moederland te zenden is, voor sommigen koloniën ten minste, van republikeinschen oorsprong. Het was den 4en April 1789 dat de Nationale Vergadering voor het eerst zes afgevaardigden van Sint Domingo in haar midden zag; die van Martinique, Guadeloupe, Guyana en Bourbon werden achtereenvolgens in dezelfde zittingsperiode toegelaten. De vertegenwoordiging in het parlement in het jaar VIII afgeschaft, kwam weer met de Republiek van 1848 te voorschijn, en later met die van 1870. Het schijnt, dat men aan die instelling niet mag raken, zonder zich voor reactionnair te zien uitmaken, en toch zou men geen meer vrijzinnigen maatregel kunnen bedenken dan dien, waardoor in de plaats van een schijn-vertegenwoordiging voor de koloniën een werkelijke vertegenwoordiging harer belangen in het moederland zou worden verkregen.

„Bij een zoo gecentraliseerd stelsel als de fransche bestuursinrichting in een koloniale organisatie, die er verre van is om aan onze bezittingen, ondanks de bevoegdheden harer Algemeene Raden, het zelfbestuur van het britsche stelsel te verleenen, is het onvermijdelijk dat er bij het opperbestuur een strekking zal wezen om op onze overzeesche bezittingen voortdurende contrôle uit te oefenen en telkenmale in te grijpen. Het noodzakelijk uitvloeisel van deze centralisatie is het recht voor de koloniën om hare vertegenwoordigers in Frankrijk te hebben, en door dezer tusschenkomst hare belangen bij de verschillende organen der regeering te verdedigen."

Zoo schreef de heer Duchène en men zou het moeilijk beter kunnen zeggen. De koloniën moeten vertegenwoordigd worden en dat zijn ze op 't oogenblik niet.

Zeker, zij vaardigen tien uitverkorenen naar het Palais Bourbon en vier naar het Luxembourg af. Maar, wanneer het ook gezegd moet worden, dat die afgevaardigden mannen van talent zijn, dat er onder hen gevonden worden, die minister geweest zijn, is 't toch niet overdreven te zeggen, dat hunne autoriteit slechts dan aan den dag komt, wanneer ze zich voor allerlei andere quaestiën behalve de koloniale interesseeren. Beginnen ze over de koloniën te spreken, dan kijken de anderen bedenkelijk, „Jelui zijt smeden," geeft men hun beleefdelijk te verstaan, en zij die volhouden hebben kans op dezelfde ondervinding als de uitnemende senator voor Guadeloupe, Isaac, opdeed, die twaalf jaren lang trachtte een ontwerp voor een koloniale organisatie op de agenda van den Senaat geplaatst te krijgen maar niettegenstaande het stuk goed in elkaar zat en een bespreking overwaard was, stierf zonder te zijn geslaagd.

De Kamers hebben veel te veel andere zorgen, om hun tijd aan zulke zaken te besteden!! Zoo houdt men 't nu nog bij het stelsel der Senatus-Consulten, hoe verouderd ook en geamplifieerd door allerlei tegenstrijdige besluiten. Aan het bestuur om zich uit die tegenstrijdigheden een weg te zoeken. Het doet zulks zoo goed mogelijk, dat is vrij slecht. Besluiten volgen op besluiten, en onze koloniale wetgeving wacht te vergeefs op een duidelijke en juiste codificatie, waaraan behoefte bestaat.

Er is wel, behalve het Parlement nog een ander orgaan voor de vertegenwoordiging der koloniale belangen, waarvan wij ons zullen hoeden kwaad te spreken, daar het in vervlogen tijden eenige diensten heeft bewezen en juist ingesteld werd voor het doel, dat wij ons voor oogen stellen: de vertegenwoordiging der koloniën, die geen afgevaardigden of senatoren naar het moederland zenden, de regeering in te lichten omtrent de wenschen en nooden van elke der verschillende koloniën. Maar de Conseil Supérieur des Colonies — 't is hiervan dat we spreken — leidt door de heterogene elementen waaruit hij is samengesteld, door het overdreven aantal zijner leden en het gemis van een uitzetting zijner bevoegdheden, sedert lange jaren nog slechts een theoretisch bestaan. Men hoort er van praten wanneer het noodig is den leden een plaats aan te wijzen bij officieele plechtigheden. Maar de Raad komt nooit bijeen en slaapt een diepen slaap."

De toestand op de Philippijnen. We hebben onlangs gezien, dat men zich niet moet voorstellen dat met de komst der Amerikanen in deze streken, voor de Philippijnen zoo maar plotseling een tijdperk van welvaart zou zijn aangebroken. Aan de hand van een artikel in de *Ostasiatische Lloyd*, zij nog het volgende medegedeeld omtrent de oorzaken der ontevredenheid onder de bevolking, die tot uiting komt in den opstand, die nu weer in 4 provinciën van het eiland Luzon, Cavite, Batangas, Laguna, Bataan, en op het eiland Samar is uitgebroken.

Daar het verdrag van Parijs zijn aan Spanje voor den tijd van tien jaren dezelfde rechten gewaarborgd als die aan de amerikaansche invoerartikelen toegekend, zoodat de amerikaansche bestuurders der kolonie den invoer van goederen uit de republiek niet vrij konden laten, zonder dat dit voorrecht ook zou moeten worden toegekend aan Spanje en bij gevolg ook aan al die landen, waarvoor in de betrekkelijke handelsverdragen de positie van „meeste bevoorrechte natie" werd bedongen.

Anders stonden de zaken met betrekking op den invoer der filippijnsche producten in de Vereenigde Staten. Hierbij kwamen uitsluitend de Philippijnen in aanmerking, en het was een zuivere quaestie van billijkheid, om aan den archipel, die door de wisseling van bestuur zich de markten van Spanje en zijne bezittingen zag ontgaan, een nieuwe markt te verzekeren. De hooge amerikaansche invoerrechten beletten dit evenwel. Alleen voor de manilla-hennep, die te voren reeds grootendeels naar Amerika werd uitgevoerd, werd een uitzondering gemaakt. Telkens werd aangedrongen op opheffing van deze hindernis ook in de Vereenigde Staten zelve, zonder dat dit veel hielp. Den Philippijnen werd wel is waar eene reductie van 25 percent op het algemeen tarief toegestaan, maar dit kon niet er toe leiden, aan de Philippijnsche stapelproducten een plaats op de amerikaansche markt te verzekeren, terwijl de scheepvaartregeling volgens het rechtstreeks verkeer tusschen de Philippijnen en de Unie uitsluitend aan amerikaansche schepen is toegewezen, niet dienstig is om dit verkeer te bevorderen en goedkoop te maken.

De terugslag van dit alles doet zich natuurlijk op den landbouw gevoelen, die kwijnend is, en nu wordt het noodig geacht, om met 't oog op den eerlang te verwachten uitval der invoerrechten op amerikaansche producten, bijtijds een equivalent te scheppen, dat gevonden is in een cyns op sigaren, sigaretten, spiritualiën en lucifers. Deze belasting drukt niet alleen den handel zwaar, maar wordt ook door de bevolking danig gevoeld, waar b. v. op de sigaretten, een nationaal verbruiksartikel, een recht is gelegd van 90 tot 100 percent van de waarde. Nog hinderlijker is een z. g. verkoopsbelasting ten bedrage van $\frac{1}{3}$ percent van alles wat in de kolonie gekocht of verkocht wordt.

De ontevredenheid, door deze belastingen te voorschijn geroepen, is nog vermeerderd door de bijna gelijktijdig ingetreden verandering van den muntstandaard, die hoezeer ook als zeer verstandigen maatregel te begroeten, wijl daardoor een einde zal komen aan de eeuwige wisseling in den koers der

werd ingevoerd, groot nadeel heeft toegebracht aan de lagere klassen der bevolking, evenals dat in Engelsch Indië het geval was bij de bepaling eener vaste waarde voor de roepij.

Zooals gezegd vindt die ontevredenheid hare uiting in den toestand van onrust, welke in verschillende deelen van den archipel heerscht en die, zooals we aan de jongste bladen uit Manilla ontleenen, het noodig maakte, dat bv. wat het eiland Samar aangaat, kapitein Curry een *roughrider* met onbeperkte volmacht naar dat eiland werd gezonden, om het te pacificeeren. Eene gelijke volmacht werd reeds aan generaal Wood verstrekt voor het eiland Mindanao en in de *Manila-Times*, die anders niet zoo heel sentimenteel is uitgevallen, getuige hoe zij met het meeste cynisme de *Lawless*, zooals de opstandelingen tegenwoordig heeten, die in handen der Amerikanen vallen bij voorbaat op den *hangman*, endosseert, vinden we een geval, waarin een oude datoe Mustapha, zonder tegenstand te bieden met de zijnen werd afgemaakt, regelrecht met den naam van moord bestempeld, waaruit valt af te leiden, dat van de gegeven volmacht op bijzondere wijze wordt gebruik gemaakt.

Men zal zich misschien verwonderen, dat in Cavite, die zoo dicht bij de hoofdstad gelegen provincie, de opstand wellicht het felste woedt, maar die verwondering zal plaats maken voor een begrijpen, wanneer men weet, welke maatregelen door de amerikaansche autoriteiten werden toegepast om de pacificatie van die streek te bewerken.

Een „green dessert" noemt een bezoeker van die provincie het land, dat tot 'n groene woestijn is gemaakt, niet zooals b. v. in Groot-Atjeh het geval was, door het uitwijken der bewoners, maar door de, van overheidswege genomen maatregelen. Men zal zich herinneren hoe in den laatsten tijd der spaansche overheersching op Cuba, de politiek der *reconcentrados*, door generaal Weiler op dat eiland toegepast, in de amerikaansche bladen zeer terecht werd afgekeurd en als middel gebezigd om de openbare meening voor eene gewapende tusschenkomst te bewerken.

Diezelfde politiek vond nu reeds sedert jaren hare toepassing in de provincie Cavite, waar heele dorpen, ja een heel stadje als Bailan, dat tevoren 4000 inwoners telde, op last der autoriteiten zijn moeten worden verlaten, terwijl de bewoners in een aantal centra werden samengepakt, waarvan er een viertal met palissaden zijn omgeven, waar buiten de bewoners zich niet mogen begeven op straffe van als opstandelingen te worden aangemerkt.

Velen trachten onder die omstandigheden weg te komen, terwijl ook velen telkenmale de rijen der opstandelingen versterken.

Welk nut voor ons zal men vragen, heeft deze voorstelling van den werkelijken toestand, waar we ons op officieele bronnen afgaande juist verbeelden, dat de Amerikanen door hunne liberale concessiën op politiek gebied op den goeden weg waren, om van het hun aanvertrouwde goed wat te maken, dat er zijn kan.

Het heeft onzes inziens dit nut, dat men leere bij de beoordeeling ook van wat buiten ons omgaat niet af te gaan enkel op den schijn van wet en woorden, maar ook het feitelijk handelen weet op de rechte waarde te schatten. Geen schijn van liberaliteit op politiek gebied zij de hoofdzaak, die 'n koloniale mogendheid najaagt, om zich zelve een aureool om de slapen te winden. De overheerschte volkeren zullen de eerste zijn om dat weg te rukken, wanneer niet bevordering van materieele welvaart en andere bestuurshandelingen hun de overtuiging schenken, dat zij in den overheerscher een leidsman hebben gevonden, die het wel met hun meent.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

Inspectie van den Landbouw in West-Indië. Bulletin No. 3. Maart 1905.

Schildluizen op Oranje- en sinaasappelboomen. — Hoe verkrijgen wij het grootste aantal plantsoenen van onze bacoven? — Bokke- of Indiaansch katoen, door Dr. C. J. J. van Hall. — Twee bronwaters uit Curaçao. — Melkonderzoek. — Onderzoek van Cocabladeren. — Looistofgehalte van Mangrove-bast, door Dr. J. Sack.

Teysmannia. 4e afl. 1905.

Onze tuin, door H. J. Wigman. — Manilla- hennep, door Pit. — Begonia Rex, door H. J. Wigman. — Lichtgevende planten, door J. van Breda de Haan. — Pisangcultuur, door H. J. Wigman (vervolg). — Sprokkelingen uit nieuwe publicaties, Enz.

De Ingenieur. 1905. No. 17.

Nadeelen van slib in irrigatiewater voor rijstvelden op Java, door F. L. C. van Doorn, — No 18. Een en ander over de werken tot verbetering van de irrigatie en den waterafvoer beoosten de hoofdplaats Semarang, door H. G. baron Six van Oterleek (met afbeeldingen).

Indisch Genootschap. Vergadering van 28 Maart 1905.

Landbouwtoestanden in Achter-Indië, beschouwd in verband met Java. Voordracht van J. Homan van der Heide. — Id. van 11 April 1905. Koloniale leeningen. Voordracht van Mr. Th. de Meester.

Berichten van den Sint-Claverbond 1905, No. 2

Het eerste halfjaar van mijn missionarisleven, door Th. Jansen. — Uit brieven van L. Jennissen [uit Palembang]. — Minahassa. Woloan, door A. van Velsen. — Uit mijn dagboek. Aardbeving te Tomohon, door Wintjes. — Een Theepraatje, door A. Kortenhorst. Enz.

Eigen Haard. 20 Mei 1905. No 20.

Indische journalisten. Karel Wijbrands, door Era (met portret).

De Indische Mercuur. 23 Mei 1905. No. 21.

Economische- en Landbouwtoestanden op Java, door v. G(orkom). — Honing en was van St. Eustatius en iets over de bijen, welke honing en was leveren, door P. van der Wielen. — Het zevende Suikercongres (vervolg). — Bemestingsproeven bij tabak, door R. W. T. — Een en ander over Ammoniabemesting op het eiland Java. — Een Thee-expert op Java. — Handelsvereeniging te Soerabaja. — Vereeniging van den grooten landbouw (te Suriname). — Uit consulaire Verslagen. — Verslagen van Maatschappijen, enz.

Orgaan der Vereeniging van de Krijgswetenschap. 1904—1905. Afl. 8.

Oorlogsgebruiken in onzen strijd met minder beschaafden

Advertentiën.

RINCK,
Hofleverancier, Schouwburgstraat 2.
Specialiteit in PORTEM., PORTEF., ETUIS, ALBUMS enz.
Billijke Prijzen.
Reparatiën enz. alles zeer solide.
Voor Indië expresse bewerking.

CENTRAAL-APOTHEEK „De Archipel."
Javastraat 49. — Telefoon No. 1352.
R. R. NAUTA, Apotheker.
Handel in:
Chemicaliën & Drogerijen, Verbandstoffen, Minerale wateren en Zouten, Homoeopatische Geneesmiddelen van Dr. Willmar Schwabe in orig. verpakking. Binnen- en Buitenlandsche Specialité's w. o. Quina Laroche per ½ fl. 1.— ½ fl. 1.90
NB. De recepten worden tegen zeer billijken prijs gereed gemaakt. Indien gewenscht kunnen zij afgehaald worden, zonder verhooging van prijs.

J. J. Sand,
Wagenstraat 114, Den Haag.
Mozaïek en hardgebakken Vloertegels voor Kerken, Scholen, Kazernes, Stations, Villa's, Fabrieken, enz.
Verglaasde tegels voor Wandbekleeding.
Teekeningen en prijscourant fr. op aanvrage.

„PAX",
Zoutmanstraat 29, Den Haag.
Groote keuze: Tegels, Vonga's, Wandteksten op karton en glas, Photo's, chr. en fant.; nieuwste jongens en meisjes prachtbandjes, Prentb., ook chr.; inkten, lijm, schrijf-, school- en kantoorbehoeften.

MAISON DROUOT
Lange Houtstraat 7 en 2, DEN HAAG.
Telephoon 753.
GROOTSTE INRICHTING tot complete Meubeleering, Behangerij, Stoffeerderij.
EIGEN MEUBELFABRIEK.
Antiquiteiten en Kunstvoorwerpen.

J. BRAND,
PAPESTRAAT 10.
Tailleur pour Hommes et Dames.
Prix très modérés.

Spuitwater en Limonade
op Kogelflesschen bij abonnement.
Stoomfabriek van koolzuurhoudende dranken.
Laan 26a, 28 & 28a
bij de GROOTE MARKT.

Natuurlijke Bronwateren.
„Gradatio",
Amst. Veerkade 7a, Telefoon 984.
Kaiserbrunnen.

VERTIN & Co.,
Hooge Nieuwstr. 34 (bij 't Tournooiveld).
Effecten- en Administratiekantoor.
BUREAU DE CHANGE.
Abonnement voor het nazien van loten en aflosbare Effecten onder garantie, tegen eventueel renteverlies. Abonnementsvoorwaarden gratis verkrijgbaar.

Heerenartikelen.
Overhemden op maat.
Gebrs. VOGELS.
HOOGE NIEUWSTRAAT 36. (Tournooiveld.)
Telephoon No. 746. DEN HAAG.

WASCH- en wringmachines zijn onmisbaar in elke Huishouding.
Groote sorteering.
Landbouwkantoor M. J. SPRUYT,
Riviervischmarkt 9, DEN HAAG.

HET HUIS VOOR FOURNITUREN.
PRINS HENDRIKSTRAAT, hoek W.-Pyrmontkade. — HAAG.
Specialiteit in artikelen ter garneering van Damescostuums, Voerings, Handschoenen, enz.

Witte Goederen.
Tricot Ondergoederen.
SCHENK & Zn.,
Veenestraat 52, Den Haag.
Lingeries.
Bèbé Artikelen.

P. C. MULLER, Witte de Withstraat 103,
DEN HAAG.
RIJWIELHANDEL.
Fabriek der NOVA-Rijwielen.
Agent der TEMPO- en BRUNO-Rijwielen.
1ste Klas Reparatie-Inrichting.
Emailleeren. Verhuren. Vernikkelen.

WISBRUN & LIFFMANN,
Den Haag, Veenestraat 35.
Zijden Stoffen, Garneerartikelen, Kant, Kantstoffen, Entre deux, Lint, Knoopen enz.
Beste en Goedkoopste Adres voor Naaisterfournituren.

Ned. Schoen-Industrie.
Westeinde 88. DEN HAAG. Weimarstraat 18.
Grootste en meest gesorteerde Schoenmagazijnen van den Haag en omstreken. Eenig adres waar aan particulieren voor grossiers prijzen wordt verkocht. Specialiteit in platvoetzoolen ook naar gipsvorm en volgens medisch voorschrift.

TOKO BAHROE
thans gevestigd v. Kinsbergenstraat 126.
Speciaal adres voor Boenboe en Kruiden. Samballans en Siropen.
Aanbevelend,
W. BARNAS.

Bloemenmagazijn
van Th. JANSEN,
Koningin Emmakade 89.
Telephoon no. 2556.
Aanleg en onderhoud van Tuinen.

Firma Wed. C. P. MIJNLIEF,
Lange Beestenmarkt 65a.
Bekroond met Gouden en Verguld Zilveren Medaille te 's-Gravenhage 1898.
Mijnlief's Kinder- en Zoet Roggebrood aanbevolen door H.H. doctoren.
OPGERICHT 1793.

KANTOOR DER
Begrafenis-Maatschappij
„SECURITAS".
Waldeck Pyrmontkade 54, Den Haag.
Directeur H. W. MUR.
Grafkransen, Monumenten enz.

SIGARENFABRIKANT.
UITSLUITEND HANDWERK.
E. J. G. OSKAM,
Importeur van Havana-Sigaren.
Den Haag. Hoogstraat 27. Telefoon 2403.
Speciale verpakking voor Indiën.

D. A. Borrebach.
Coiffeur.
TOILETARTIKELEN en SPONZEN.
HOFSPUI No. 73.

K. H. BRUGGEMANS,
v. Diemenstraat 61—63.
Handel in Spiegel- en Vensterglas.
Huisschilder en Glazenmaker.

E. H. PROTZMANN.
's-GRAVENHAGE. — INGENIEUR. — HEERENSTRAAT 8.
Telephoon 275.
Electrische installaties. — Electrische benoodigdheden.

PIANO'S Verhuren. Stemmen. Repareeren.
Van Bergen Henegouwen.
Anna Paulownastraat 19.

Piano's en Orgels,
D. A. RIPPEN.
Gediplom. stemmer „Toonkunst."
Groote Markt 26a.
Betrouwbaar en voordeelig adres ook voor stemmen en repareeren.

BRANDSTOFFENHANDEL - C. AANDEWIEL
Hofleverancier van H. M. de Koningin en H. M. de Koningin-Moeder.
Kantoor: SUMATRASTRAAT 145, Telephoon 1427, 's-Gravenhage.
Filiaal: BADHUISSTRAAT 103, Telephoon 2854, Scheveningen.

JAC. MOULIJN,
OPTICIEN. — INSTRUMENTMAKER,
2e WAGENSTRAAT 95.
TELEFOON No. 904.
Billijk en solied adres voor alle artikelen voor
ZIEKENVERPLEGING,
Hospitaallinnen, IJszakken, Windkussens, Koortsthermometers, Inhalatie-Apparaten, Medicijnglaasjes, enz.
Brillen en Pince-Nez volgens voorschrift van HH. Doctoren.
AANLEG en ONDERHOUD van Electrische Schellen en Telefoonleidingen.

NAAIMACHINENHANDEL
v/h. A. LEWENSTEIN.
WAGENSTRAAT 13 a.
Levert uitsluitend 1ste kwaliteit naaimachinen.
Gratis onderricht in het moderne borduren en stoppen.

J. F. J. BAKKER,
24 Raamstraat 24.
Handel in Koloniale waren & Comestibles
Telephoonnummer 980.
Vraag steeds:
Preanger, Java en Santos koffie.
Dagelijks versch gebrand.
Alsook de Congo Thee per ons 16—20 cts.

W. ROELOFSEN.
Columbusstraat 101.
Teleph. 2774.
Specialiteit in Indische Ingredienten.
Sambals in fleschjes en blikjes, Palmin plantenboter, Sportbeschuit van de kolonie I. B. te Blaricum.

A. A. REGENSBURG
TANDARTS.
Laan van Meerdervoort 157, Den Haag.

POPPEN. POPPEN.
OUDSTE ADRES van POPPEN en POPPENKLEEDING.
Alle soorten reparatiën.
GROOTSTE SORTEERING in echte haren- en fantasie-pruiken.
Th. A. KEET,
OUDE MOLSTRAAT 11 bij de Papenstraat.

Ch. W. GUY,
Prins Hendrikstr. 161 DEN HAAG.
Piano's, Orgels en Muziekinstrum.
Stemmen, Repareeren, Verhuren.

B. SCHOEMAKER,
TAILLEUR.
Specialiteit in Engelsche Stoffen.
Westeinde 16. — Den Haag.

SACHS & Co.
Den Haag. Rotterdam. Utrecht.
Specialiteit Hemden naar Maat.

Wed. S. CALFF.
PASSAGE 41 ROTONDE DEN HAAG.
Soliedste adres van Dames-, Heeren- en Kinderschoeisel, Kousen en Heeren Sokken. Specialiteit in Militaire Handschoenen.
Atelier voor reparatie en maatwerk.

P. J. CRAMWINCKEL en ZONEN,
Spiegel- en Lijstenfabrikanten.
KUNSTHANDEL.
NIEUWE HAVEN 360-362, Telefoon No. 112.
PIETHEINSTRAAT 36, Telefoon No. 1906.

A. S. v. ECK.
KORTE POTEN 29. -- Telef. 318.
Gasfitterij.
TUINSLANGEN en SPROEIJERS, van af 0.75 per Meter

W. PAULUSSEN
Drogist:
SPUI 156a
recht over de St. Jacobstraat
goedkoopste en soliedste adres voor Gummi- en Verbandartikelen.

Mej. W. J. van WIJK
CUISINIÈRE
OBRECHTSTRAAT 57.
Uitzending van Diners.
Telephoon 2665.

F. C. L. HASE,
Bontwerker.
OPGERICHT 1868.
Fabriek en Magazijn van Pelterijen.
Speciale Heerenhoedenmagazijn.
Lange Poten 17.

DIENSTBODENKANTOOR „EURÉKA"
Tasmanstraat 65
DEN HAAG.

Vitrauphanie of Glaspapier
voor horren, puiramen, enz.
H. J. T. MATVELD,
Wagenstraat 127,
eenig filiaal Zoutmanstraat 56.

M. van STEENBERGEN
Groothandel in Aardappelen.
Korte Groenewegje 122—125.
Teleph. Interc. 1989. Telegramadres Steenbergen Haag.
Levering bij minstens een ½ H.L.

S. SPIJER & Co.
Magazijnen in Goud, Zilver, Diamanten.
26 Spuistraat 26 hoek Passage. 7 Schoolstraat 7 over de Vischbanken.
'S-GRAVENHAGE.

L. A. GIRCOUR
Specialiteit in
Fransche Cognac en Wijn.
Handel in Gedistilleerd en Bieren.
Korte Hoogstraat 11.

„TRANSVALIA".
Prins-Hendrikstraat 74.
Dr. Jaegers zuiver wollen ondergoederen.
Dames-modeartikelen.
Geconfectioneerde ondergoederen.

Rijwielfabriek en Magazijn BOSCHHOEK.
Gevestigd sedert 1899.
François Valentijnstraat 177, hoek Anna van Buerenstraat.
Reparatie-Inrichting voor alle bestaande merken van Rijwielen.
Agentuur van 1e Klas Engelsche en Duitsche Fabrieken.

P. F. A. SCHREINER
Behangerij. — Stoffeerderij.
Compleete Meubileering.
Bedden- en Meubel-Magazijnen.
Zoutmanstraat 18-20, DEN HAAG.
Telephoon 1864.

Kon. Nederl. Mandenfabriek FERD. VAN VLIET.
Noordeinde 158.
Interc. Telefoon 3160.
— REPARATIE-INRICHTING. —

Blauwe Hondje.
Groote verscheidenheid in BINNEN- en BUITENLANDSCHE SPECIALITEITS-GENEESMIDDELEN.
Vlamingstraat 42. — Telef. 1955.

MODES.
Madelle P. J. H. SPITS,
Hofspui 9A. Westeinde 187.
Dames- en Kinderhoeden-Magazijn.

De „Kaplaars"
Herderinnestraat 9,
den leden aanbevolen.

Magazijn in Gas-Artikelen,
Wasch-Artikelen, Badtoestellen, Sanitaire-Inrichtingen, enz. enz.
Lood- en Zinkwerken.
Aanleg van Electrisch Licht, Electrische Schellen en Huis-Telephoons.
J. VAN DER SPEK,
BALISTRAAT 4.
Telephoonnummer 1371.

SOLIED en GOEDKOOP
BEDDENMAGAZIJN
van A. KRAAN
ZUIDWAL 42.
Telephoon 1998.

SERVICE ANTISEPTIQUE.
Voor een vlugge en nette bediening bezoeke men de KAPSALON van
Molenstraat 50. **J. P. HUMEL,** 's-Gravenhage.
Abonnement: 14 maal scheren f 1.—. 7 maal haarknippen f 1.—.
Specialiteit in eau de cologne 4711 en het Indische merk H & C.

Maatschappij „NUTRICIA"
ZOETERMEER.
Filiale Den Haag: Piet Heinstraat 102a, Telephoon 1739.
Roomboter, Gehomogeniseerde Melk en Room, Kindermelk systeem Prof. Bockhaus. Leveranciers Rotterdamsche Lloyd, Stoomvaart Mij Nederland, Etat Indépendant du Congo, enz.

Gebr. UITERWIJK.
Piet Heinstraat 99. — 's-Gravenhage.
Telephoon 3413.
Huishoudelijke Artikelen.
Haarden, Fornuizen, Kinderwagens en Sportkarren.
Smederijwerken, etc.

Firma Gebr. KALSE,
Vlamingstraat 41. Den Haag.
KANTOORBOEKHANDEL.
Specialiteit in Lederwaren.
Kastpapier. — Kastranden. — Kastzeildoek.

FABRIEK
VAN
Gaskronen, Kandelabres, Appliques.
Kopergieterij. W. J. Schuling. Koperslagerij. Koperdraaierij. Koperdrijverij.
Paveljoensgracht No. 29a.
FILIAAL: KORTE HOUTSTRAAT No. 2. BIJ HET PLEIN.

B. DERKSEN,
Brood- en Beschuitfabriek „de Oude Vette Hen".
Hofleverancier.
Telephoon 2480. Oude Molstraat 8. DEN HAAG.
Gewoon en Luxebrood, Beschuit, Krentenbrood enz.

Begrafenis-Onderneming
van D. J. JOUVENAAR.
Hoofd-Kantoor: Veenkade 56.
Specialiteit in GRAFHEKKEN, ZERKEN en MONUMENTEN.

Croes & Co. — Spui 231.
Fabriek van Koper- & Blikwerken.
BLANK, GELAKT en VERNIKKELD.
Gegalvaniseerde artikelen voor HOENDERPARKEN,
alles volgens opgaaf of teekening.
Magazijn van Huishoudelijke Artikelen.
BINNENKISTEN VOOR INDIËN.

VAN RIJSWIJK & ZOON
Hofleveranciers.
Veenkade, Kettingstraat n/d Passage
Bloemwerken van Kunst en Smaak.
AANLEG en ONDERHOUD van TUINEN.
3340 Telefoon 2875.

HAUTE NOUVEAUTÉ IN ENGELSCHE STOFFEN
C. A. JANSEN.
TAILLEUR.
WAGENSTRAAT 81. — DEN HAAG.

Bad-, Toilet- en Werksponzen
G. J. K. VAN DER GAAG & Zn.
Drogisten. Hofleveranciers.
27 GROENMARKT. Telephoon 2512.

Wat onze klanten zeggen
Zij, die eenmaal hun
Schoenwerk
gekocht hebben bij
„DE CONCURRENT"
45, VLAMINGSTRAAT 45,
KOMEN STEEDS WEER.

Filiaal van G. C. SMEELE,
Stoomgrutterij en Mosterdfabriek.
Vogelzaad en Voerartikelen.
Weimarstraat

Wat is Cera?
Het geheim van den meubelmaker, het eenige product dat bewezen heeft geschikt te zijn voor het onderhoud van uwe meubelen. Uitsluitend verkrijgbaar in flacons van 25 cent bij: W. H. van IJsseldijk, drogist Spui 256 tegenover de Bierkade.

Ch. F. RIJKEN & Co.
Pianofabrikanten. — Hofleveranciers.
26 Nieuwstraat 26. — DEN HAAG.
Magazijnen van Amerikaansche, Duitsche en Fransche Vleugels, Piano's en Orgels, in verschillende prijzen, stijlen en houtsoorten.
PIANINO'S, speciaal voor het tropische klimaat vervaardigd, in verschillende prijzen, handen, welke met certificaat d'origine en garantie verkocht worden.
Fabriek speciaal ingericht voor Reparatiën.
Ruime keuze van Huurinstrumenten.
Stemmen, Repareeren, Verhuren.

Brouwerij „De Griffioen"
Depot Kranestraat 80.
Vraagt prijscourant gebottelde Bieren.
Extra aanbevolen STOUT.

R. BERKENBOSCH, firma H. Spanjer
levert steeds prima kwaliteit
Melkbrood.
Korte Beestenmarkt 2. Teleph. 1570.
Reinkenstraat 45. Gedempte Burgwal 40.
DEN HAAG.